БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндеп идетинген.

1951 ноябрь 13 ВТОРНИК № 223 (2397)

ӨРТӨӨ 20 КӨП.

Совет улус Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн демдеглеп эртирбишаан, бодунуң моральполитиктиг чаңгыс эвин, тайбыңче күзелдиин, большевик партияга, Совет Чазакка, коммунизмниң гениальдыг тургузукчузу эш И. В. Сталинга кызыгаар чок ынакшылдыын болгаш бердингенин делегейге база катап көргүскен.

БҮЗҮРЕДИЛГЕ—ПАРТИЯ АЖЫЛЫНЫҢ КОЛ АРГАЗЫ

Бистиң партиявыс, Ленин — Сталинның партиязы болза, совет ниитилелдиң башкарыкчы болгаш угландырыкчы күжү болур. Партия бодунуң хүрээлениниң сырый катышканы-биле, күзел-соруктуң болгаш хөделиишкинниң чаңгыс эви-биле, коммунистерниң идепкейи болгаш ажыл-ишчи чоруу-биле күштүг. Коммунистиг тургузуушкуннуң политиказын болгаш тодаргай сорулгаларын кызыгаар чокка деткип турар массаны ол политиканың шынныынга болгаш эргежок чугулазынга бүзүретпишаан, коммунизм тургузуушкунунуң улуг программазын боттандырарынче көдүрбүшаан, партия масса-биле, чон-биле бодунуң ханы харылзаалыг болуп турары-биле күштүг.

Большевикчи удуртулга партияның политиказының шынныынга массаны бүзүредип билиринде, ол политиканың шынныын бодунуң дуржулгаларынга масса билип аптар шак ындыг лозуннарны идип үндүреринде болгаш боттандырарында, массаны партияның медерелиниң деннелинге чедир көдүреринде, ынчангаш, массаның деткимчезин, шиитпирлиг демиселче оларның белен чоруун хандырарында болур деп эш Сталин өөредип турар.

Мооң ужурундан партия ажылының үндезин аргазы болза, ооң дузазы-биле партия организациязы массаның политиктиг кижизидилгезин боттандырып, оларны амыдыралдың идип үндүрген сорулгаларын боттандырарынче мобилизастап турары бүзүредилгениң аргазы болур.

Кайда-ла партия ажылы бүзүредилгениң аргазы-биле чорутунуп турар болдур, кайда-ла коммунистерге оларның сорулгаларын шын тайылбырлап, оларны боттуг ажыл кыынга идея болгаш практик талазы-биле чепсеглеп турар болдур, — ында партия организациязы ажыл-херекке бодунуң саңдарын көргүзүп шыдаар болгаш бүгү партия кежигүнү эвестерни бодунуң соонче эдертип шыдап турар дайынчы сырый катышкан коллектив болуп турар дээрзин көргүзүп турар чижектерни хөй-хөй партия эге организацияларының практиктиг ажылы берип турар. Чижээлээрге кижизидикчи улуг ажылларны чорутканы, коллективке бүдүрүлгениң мурнакчыларының дуржулгаларын, оларның ажылының мурнакчы дуржулгаларын шыдамыкай нептереткени-биле бодунуң бүдүрүлегзиниң чыдып каап турган чоруун узуткап ап шыдаан Кызылдың аъш-чем комбинадының партия организациязы шак ынчаар ажыллап турар. Комбинаттың коммунистери болза, чыл планын хуусаа бетинде күүседири болгаш бедик шынарлыг продукция үндүрер дээш демиселдиң агитаторлары болгаш организакчылары болуп турарлар. Улустарның баштынчызы эш Сталинга ажылчоннарның чоруткан чагаазынга коллективтиң алган хүлээлгелерин хүн-бүрүде сагыш-човаашкын, партия организациязы социалистиг чарыны делгеренгей организастап турар. Бии-Хем районнуң Кочетов аттыг, Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозтарның партия организациялары болгаш өскелер-даа шак ынчалдыр ажылдап турарлар.

Ынчалза-даа, бистиң хөй-хөй партия организацияларывыста коммунистер-биле шак ындыг дириг чогаадыкчы ажыл, каадырларның политиктиг кижизидилгезиниң дугайында хүн-бүрүде сагыш-човаашкын, партияның бүгү кежигүннерин болгаш кандидаттарын партия амыдыралынче хаара тудар дугайында ажыл амдаа чок болуп турар. Кижилерниң сагыш-човангыр кижизидилгезиниң ажылы хөй-хөй черлерде администрация аргазы-биле солутунуп турар. Бүзүредилгени шыдамыкай, большевикчи негелделиг ажыл-биле катыштырарының орнунга чамдык партия ажылдакчылары хөректээр, кыжаныр азы хемчег хүлээдири ышкаш шак ындыг хемчеглерже кирип турарлар. Чижээлээрге, ВКП(б)-ниң Чөөн-Хемчик райкому партия эге организацияларның секретарьлеринин, колхозтар, МТС-тер удуртукчуларының отчёттарын дыннаап бодунуң шиитпирлеринге үргүлчү-ле айтыр, сагындырар деп бижип турар. Шиитпирниң стили бүзүредилге эвес, а кыжаныр болуп турар. Ол районда удуртукчу активтиң хөй кезии хемчег алдырган болуп турар. Шак ындыг практика Каа-Хемниң болгаш Тес-Хемниң партия организацияларында база бар. ВКП(б)-ниң Тес-Хем райкомунуң секретари эш Чуглур коммунистер-биле сеткил-сагыжындан чугаалажыр, партия организацияларының секретарьлеринге сүме, сургалда бээр деп чүвени кажан-даа бодавайн харын ооң орнунга эш Чуглурнуң талазында хөректээр, кыжаныр, активтерни каржы аажылаар чоруктарының хөй санныг фактылары бар.

Чамдык партия удуртукчуларының администрастаар чоруу, чижээлээргге, чамдык партия райкомнарының колхозтарны партия эге организацияларын ажылдыр удурту бээринден көдээ ажыл-агыйның кампанияларын түгле администрастаашкынныг айтыышкыннар күжү-биле, массага шыңгыы политиктиг ажылды калбартпайн турган чоруда бээринден илереп турар. Тараа ажаап алыышкынының болгаш белеткелиниң үезинде Бай-Тайганың, Тес-Хемниң, Чаа-Хөлдүң партия райкомнары ындыг байдалдыг болуп турганнар. Колхозтарның партия организациияларынга даянырының, калбак политик-массалыг ажылдарны организастаар талазы-биле оларга дузала жырының болгаш аңаа үндезилээш, дүжүт алыышкынын кыска хуусаада, чидириг чокка ажаап алырынче, колхозтарның күрүне мурнунга бирги хүлээлгезин хуусаа бетинде күүседиринче бүгү колхозчуларны көдүреринің орнунга, ол райкомнар бүгү идегелин түгле боттарының үндүрген шиитпирлеринче болгаш колхозтарда бодунуң төлээлекчилерин че салыпканнар. Райкомнарның көдээже үндүрүп турар ол төлээлери колхозтарга кижилер-биле политиктиг ажылды кылбайн, харын политиктиг удуртукчулар ышкашкылаштыр эвес, а администраторлар ышкаш ажылдап, колхозтар даргаларын, бригадирлерни «албадап каап» чоруп турганнар.

Администрастаашкын партия ажылынга таарышпас болгаш партияның практиказынга эптешпес ужурлуг, чүге дээрге, ол чорук партия организациязының кижизидикчи ээлдек ролюн кудуладып, коммунистерниң инициативазын болгаш идепкейлиг чоруун кошкадып, каадырларның большевикчи кижизидилгезинин хереэнге улуг когаралды чедирип турар. Бистиң үлетпүр бүдүрүлгелеристиң, колхозтарывыстың болгаш совхозтарывыстың хөй-хөй парторганизацияларында партийжи политиктиг ажылдарның чавыс деннели хамыктың мурнунда ВКП(б) хооркомунуң болгаш райкомнарының партия каадырларының кижизидилгези-биле мыраңай четпес ажылдап турары-биле, оларны массага партийжи политиктиг ажылды организастап, удуртуп билиринче өөреткейн турары-биле тайылбырлатынар. Партия эге организацияларының алдагдалдарын илередип айытпышаан, партия организацияларының секретарьлерин алдагдалдарны практиктиг ажыл-херектен чайладырынче өөредири эргежок чугула. Каадырлар-биле эш Сталинның айтып турары ышкаш ажылдаар херек, оларны өөредир дээш шак үени харамнанмас, оларның-биле шыдамыкай «сөөртүнчүр», оларның өзерин дүргедедир херек.

Партия ажылын шын удуртуру дээрге, удуртукчулар актив-биле, коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестерниң массазы-биле хүн-бүрү чоокшулажыр, оларның үнүн дыннаар, большевикчи шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди хөгжүдер дээни ол.

Чүгле удуртулганың аргаларын амыр-соксаал чокка экижидип, бедитпишаан, областың партия организациялары болза, организакчы болгаш политиктиг ажылдың талазы-биле Совет Тыванның большевиктериниң мурнунга партияның болгаш совет чазактың салган сорулгаларының деннелинге чедир көдүрүп шыдаарлар.

В. И. Ленинниң Чогаалдарының 29 болгаш 30 томнары украин дылда

КИЕВ. УССР-ниң күрүнениң политиктиг номнар үндүрер чери В. И. Ленинниң Чогаалдарының 29 болгаш 30 томнарын украин дылда парлап үндүрген.

Оларның очулгаларын ВКП(б) ТК-ның чанында Маркс—Энгельс—Ленинниң институдунуң украин салбыры кылган.

(СӘТА).

Кызыл шөлге болган парад болгаш демонстрация

Совет Эвилелинин улустары, бүгү делегейниң ажылчы чоннары ноябрьниң 7-де Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн байырлыы-биле демдеглеп эртиргеннер. Пролетариаттың улуг баштынчылары, кижи төрелгетенниң гениймери Маркс болгаш Энгельстин, Ленин болгаш Сталинның ыяавыла тургустунар деп баш удур шинчилеп чугаалааны чаа тургузуг 34 чылдарның мурнунда төрүтүнген. Социализмниң шивээзи, тайбыңның чөленгинжи, күш-ажылчы кижи төрелгеннің идегели болгаш чырыткызы — күчүлүг Совет Эвилели 34 чылдарның дургузунда өзүп, быжыгып келген. Бо улуг байырлал тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң лагеринин бүгү делегей төөгү талазы-биле канчаар-даа аажок улуг тиилелгелерни чеьдип ап турарының үезинде болуп эрткен.

Делегейниң улустарының кичээнгейи ноябрь 7-де Москваже, Кызыл шөлче угланган. Ук шөлдүң шимелдери магаданчыг болгаш улуг чаагай-даа. Кызыл туктар, ССРЭ-ниң болгаш эвилелдешкен республикаларның күрүне туктары болгаш сүлдемдектери, ВКП(б) ТК-ның кыйгырыглары бажыннарның ханаларын шимеп турарлар. Мавзолейниң дужунда бажында — улуг баштынчыларның, большевик партияның болгаш совет күрүненің тургузукчулары В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталинның тергиин улуг чуруктарын делгеп каан турган.

Байырлалдың парадынга белен шериглернин одуруглары саң дорт апарган турганнар. Коммунизмниң материал-техниктиг баазазын тургузуп турар совет кижилерниң тайбың күш-ажылын идегелдии-биле камгалап турар Совет Армияның күчү-шыдалдыын оон одуруглары илередип турарлар.

Кремльдин ханаларының чанында индирлерде — ССРЭ-ниң Дээди Совединиң болгаш эвилелдешкен республикаларның Дээди Советтериниң депутаттары, Совет Эвилелинин Маадырлары болгаш Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары, Сталинчы шанналдарның лауреаттары, үлетпүрнүң болгаш социалистиг көдээ ажыл-агыйның алдарлыг стахановчулары, эртемниң болгаш техниканың, культураның болгаш уран-чүүлдүң шылгараңгай ажылдакчылары. Индирлерде — Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюнуң байырында Совет Эвилелинге даштыкы чурттардан келген дыка хөй чурттарның төлээлери турганнар.

...Индирлерде турганнарның өөрүшкүлүг шимээргээшкини хенертен адыш часкаашкыннары-биле солчу берген. Эштер Г. М. Маленковтуң, Л. П. Берияның, К. Е. Ворошиловтуң, А. И. Микоянның, Н. А. Булганинниң, Л. М. Кагановичниң, А. А. Андреевтиң, Н. С. Хрущевтуң, Н. М. Шверниктиң, М. А. Сусловтуң, П. К. Пономаренконуң, М. Ф. Шкирятовтуң Мавзолейниң гранит чадазы-биле үнүп турганын ында турганнар улуу-биле байырлап уткаашнар.

Кремльдиң шагы кага берген. Кызыл шөлге Октябрьниң байырлалы «ужуражылга маршының» үнү-биле эгелээн.

Парадтың хүлээп алыкчызы Совет Эвилелинин Маршалы Р. Я. Малиновский Кремльдиң спасск суургазының хаалгазындан аъттыг хап үнүп келген. Ону парадтың командылакчызы .генерал-полковник П. А. Артемьев уткуп алган. Маршал Малиновский рапортту хүлээп алгаш, шериглерни эргип тургаш, оларны Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн таварыштыр мендилээн. Мендилээшкинге шериглернин харылаан күчүлүг «ура» деп үннери шөлдү болгаш ооң чоогунда кудумчуларны дола берген.

Совет Эвилелинин маршалы Р. Я. Малиновский шериглерни шуптузун эргээш, парадка киржири-биле чыскаалыпкан шериглерге, ССРЭ-ниң бүгү-ле Чепсектиг Күштеринге, Совет Эвилелинин ажылчы чоннарынга чүве чугаалаан.

Совет Эвилелинин Маршалы Р. Я. Малиновскийниң чугаазы

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержантылар болгаш старшиналар!

Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Бистиң байырывыска келген даштыкы өннүктер!

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн таварыштыр, Совет Чазактың болгаш Бүгү-эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) партиязының Төп Комитединин мурнундан болгаш дааскаын өзүгаар амыр-менди айтырып, Сизерге байыр чедирип тур мен.

Октябрьниң алдарлыг оюн совет улус чурттун политиктиг болгаш ажыл-агый амыдыралының бүгү-ле адырларында шылгараңгай чедиишкиннери-биле ужуражып турарлар.

Совет кижилер дайын сөөлүнүң беш чыл планын хуусаазының бетинде күүсеткеш, бо чылдың улус ажыл-агыйының планын күүседир талазы-биле чаа-чаа тиилелгелерни чеьдип алганнар.

Совет Эвилелинин ажылчыннары, колхозчулары болгаш интеллигенциязы бойдусту чаартырының сталинчы планын шылгараңгай күш-ажылдары-биле амыдырал кырынга боттандырбышаан, суг күжү-биле ажылдаар делегейге эн-не улуг электри станцияларын болгаш каналдарны тургузуп, коммунистиг ниитилелдиң материал-техниктиг баазазын тургузуп турарлар.

Совет улус ажыл-агыйның чайгылыш чок көдүрлүүшкүнү сөциалистиг культураның, эртемниң болгаш уран-чүүлдүң улуг чечектелиишкини-биле, Совет Эвилелинин чаагай амыдыралының өзүүшкүнү-биле кады чоруп турар.

Бистиң маадырлыг улустарывыс боттарының коммунизм тудуушкунунга чеьдип алганы бүгү чедиишкиннерин большевик партияның шылгараңгай удуртулгазының, бистиң баштынчывыс болгаш башкывыс эш Сталинның ачызы-биле чеьдип алган.

Совет улустуң шылгараңгай чедиишкиннери социализмни чедиишкинниг тургузуп турар улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннарынга сорук киирикчи үлегер болуп турар.

Тургузукчу ажылдарда туруп турар Совет Эвилели тайбыңны болгаш улустар аразының кады ажылдажылгазын быжыдарынче угланган ленинчи-сталинчы политиканы шыны-биле болгаш быжыы-биле чорудуп турар.

Совет күрүненің тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказы бүгү чурттарның миллион-миллион ажылчы чоннарының амыдыралчы эргеажыктары-биле тааржып турар.

Американың Катышкан Штаттарының чагырыкчы бөлүктериниң политиказы оон шуут өске. Ол — агрессияның политиказы. Ол политика болза, өске чурттарның улустарынга америк монополистерниң тергиидээшкинин тургузарынче, ажылчы чоннарны тонаарынче болгаш оларның амыдырал деннелин дорайтадырынче угланган.

Американың чагырыкчы бөлүктери болгаш оларның Соңгу-атлантика блогунуң талазы-биле чалчалары боттарының агрессчи политиказын Совет Эвилелинин талазындан дайын айыылы болуп турар дээр дугайында хоп-меге чулчуруушкуннары-биле чажырып турарлар. Ол ышкаш кажарлаашкыннарның сорулгазы билдингир. Дайын кыпсыкчылары улустарны мегелээрин ораладжып, дайынның болгаш аш-чуттун политиказынга улустарның удурланыышкынын кошкадыр деп бодап турарлар.

Ынчалза-даа улус массалар хопмегеге алыспастар. Олар дайын айыылының катаптаашкынын күзевейн турар болгаш агрессчилерниң планнарын үзе шавар шиитпирлиглер. Тайбың тургузуушкуннуң планнарын күүседир дээш ажылдап турар Совет Эвилели болза, Американың Катышкан Штаттарынче ийихпе азы өске кандыг бир чуртче халдаарының дугайында бодавайн турар дээрзинге улустар хүн келген тудум-на улам ханызы-биле бүзүреп турарлар.

Америк империалистер Кореяга дээрбечи дайынны өскүткеш, бүгү делегей дугуржуушкуннарын үревишаан, бүгү делегейге чаа дайынны кыпсырын белеткеп турарлар дээрзи билдингир. Олар ол-ла сорулгазы-биле Барыын Германияда фашистиг армияны катап тургузуп, Японияда милитаризмни ковайтып, Совет Эвилелинге, Кыдат Улус Республикага, улус демократиязының чурттарынга удур агрессчи блоктарны мөөнгеп турарлар.

Совет кижилер бо үеним бүгү делегей байдалын өөренип көрбүшаан, боттарының патриоттуг хүлээлгелерин бедии-биле медереп билгеш, социалистиг Ада-чурттун могаг-шылаг чокка быжыглап турарлар.

Бистиң Төрээн чуртувустуң кошкак болгаш чепсегленишкин чок турарын империалистер кажан-даа көрбестер. Бир эвес херек апарза совет улус агрессияга боттарының күчүлүг чепсээ-биле ужуражыр.

Бистиң Төрээн чуртувустуң тайбыңның болгаш айыыл чок чоруунуң камгалалында совет күрүненің Чепсектиг Күштери серемчилелдии-биле туруп турар.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң дайынчылары боттарының дайынчы болгаш политиктиг билиглерин шыңгыызы-биле бедидип, шериглерниң дайынчы өзүбиле белен турарын бүгү хемчеглербиле быжыдып турарлар.

Совет улус боттарының Чепсектиг Күштеринге шуут-ла долузу-биле идеге болурлар. Олар Совет Эвилелинин күрүне эрге-ажыктарының идегелдиг даянгыызы болуп турган, болуп-даа турар болгаш болур-даа.

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл ою делгерезин!

Маадырлыг совет улус болгаш оон тиилетирбес Чепсектиг Күштери делгерезин!

Бистиң төрээн совет чазаавыс делгерезин!

Совет улустуң бүгү тиилелгелериниң сорук киирикчизи болгаш организакчызы — Ленин—Сталинның улуг партиязы делгерезин!

Бистиң ынак баштынчывыс болгаш башкывыс — улуг Сталинга алдар!

Ура!

* * *

Индирлерден чаңгыланып үнүп турган адыш часкаашкыннары болгаш диңмирээшкин ышкаш дайынчы «Ура» маршал Малиновскийниң салган йөрээлин улаштыра бергеннер. Оркестр Совет Эвилелинин Күрүне Гимнизин күүсеткен. Артиллерия дааштаашкыннары диңмиреп үнген. Октябрьниң чаңчыл болган парады эгелээн.

Ленин Орденниг, бирги чергениң Суворов Орденниг М. В. Фрунзе аттыг шериг Академиязының офицер составының шилиндек полказы Ленинниң Мавзолейинин баары-биле баштай эрткен.

Сталинчы шериг эртемин долузубиле шиңгээдип алгаш, шериглерни баштаарының болгаш тулчуушкуннарны чорударының мергежилин ыяк билир Совет Эвилелинин Чепсектиг Күштерининң алдарлыг офицерлери деп чыскаал-биле эртип турганнар.

Ленин Орденниг болгаш бирги чергениң Суворов Орденниг артиллерияның Ф. Э. Дзержинский аттыг Академиязының дыннакчылары, Совет Армияның Ленин Орденниг И. В. Сталин аттыг Куяк-танкалыг болгаш механизастатынган шериглерининң шериг Академиязының шилиндек полказы, профессор Н. Е. Жуковский аттыг Шериг-Агаарның Кызыл туктуг, Ленин Орденниг Академиязының колонназы эртип турганнар.

ССРЭ-ниң тайбың күш-ажылын камгалаарыңга боттарының амыдыралын берген шериг академияларының дыннакчылары, ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштерининң үүл-бүрү шериг кезектерининң офицерлери чыскаал-биле эртип-ле турганнар. Олар марксисчи-ленинчи теорияны, сталинчы шериг эртеминиң үндезиннерин большевикчи туруштуу-биле шиңгээдип, Ада-чурттун Улуг дайынының байлакшылдыг дуржулгаларын өөренип турарлар.

Кызыл шөлдеп чер кырының шериглери марштап эртип турда, төөгү музейинин суургаларының кыры-биле база бир парад—агаар парады эртип турган. Оон командылакчызы — ужар-чүүлдүң гвардейжи генерал-лейтенантызы В. И. Сталин. Ол ийи парадтар совет дайынчыларның бедик билиглиин көргүспүшаан, чаңгыс парад апарган. Бомбалакчы болгаш шүүргедекчи самолёттар, поршньниг болгаш реактивтиг шимчедикчилиг ужар машиналар, үүл-бүрү хевирлерлиг, хемчээлдерлиг болгаш ажыглалдыг самолёттар—бөлүк-бөлүү-биле боттарының аразында хемчээлин бичии-даа өскертпейн каранайдыр ужуп эртип турганнар.

Шериг-Далай Флоду октябрь парадынга суг шериглериниң шилиндек полказын киирген. Совет Эвилели далайның улуг күрүнези. Оон далай кызыгаары 47 мун километр шөйүлген. ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштерингe Шериг-Далай Флоду чугула черни эөлеп турар. 1944 чылда гитлержи шериглериниң фронтузун буза шапкан сталинчы 10 согуушкуннарның сезинге шериг далайжылар киришкеннер.

РСФСР-ниң Дээди Соведи аттыг чадаг шериг училищезинин курсантыларының одуруунун-аразында Суворов училищелерин доосканнар бирле дугаарында базып турганнар.

Совет кызыгаарларның көрүнгүр камгалакчылары дайынчы кызыгааржылар база эрткеннер. Олар боттарының хүндүлүг болгаш берге хүлээлгезин могаг-шылаг чогу-биле күүседип, англи-америк империализмнин чашпаачыларының хоралыг чимзениишкиннериндеи бистиң улуг чуртувустуң күрүне кызыгаарларын камгалап турарлар.

Оон соон дарый октябрь парадының эн-не аныяк киржикчилери—Туланың Суворов болгаш Ленинградтың Нахимов училищелериниң кижизитирикчилериниң шилиндек батальоннары Кызыл шөл-биле базып эткен.

Кызыл шөл бичии када ыржым апарган. Оон соонда Суворов Орденниг Таманьниң Кызыл туктуг М. И. Калинин аттыг гвардейжи дивизияның командириниң ажык чиик автомобили шөл кыры-биле маңнап эткен.

Тамань дивизиязы —Совет Армияның база бир эн-не баштайгы гвардейжи кезектериниң бирээзи. Төрээн чурт ону улуг күштүг, дүрген атынар чепсектер-биле болгаш ада-чурттуң байлакшылдыг техниказы-биле хандырган.

Кырында десантылар олурткулаан автомашиналар деп чыскаал-биле эртип турганнар. Үгер-боолар эртип турар... Оларның аразында үүл-бүрү хемчээлдиг агаарже боолаар үгер-боолар, артиллерияның реактивтиг чепсектери, ырак-чоокка адар улуг-биче хемчээлдиг аар боолар-даа бар. Артиллерия системаларының болгаш тыртар күштериниң күчүзүнүң болгаш үүл-бүрү хевирлииниң көргүзүүшкүнү болза, бодунуң армиязын бо үелин болбаазын чепсектери-биле чепсеглеп шыдаан совет кижилериниң шылгарангайынын, ол техниканы шиңгээдип шыдаан совет дайынчыларның шылгарангайының көргүзүүшкүнү болур.

Танкаларның чыскаалын «үжен дөрттер» ажыткан. Ындыг хевирлиг танкалар Ада-чурттун Улуг дайынының бүгү дургузунда чедиишкинниг чоруп турган болгаш оон тактика-техниктиг болгаш дайынчы шынарларын амдыгаа чедир кайы-даа чурт ажып чадап каан. «Үжен дөрттерниң» соон дарый үүл-бүрү хемчээлдерлиг боду чоруур үгер-боолар, «ИС»—«Иосиф Сталин» деп аар танкалар шуужа-ла бергеннер.

Октябрьниң парады-даа доозулган. Ада-чурттун техниказы-биле байлакшылдыг хандыртынган ол хөй эвес шериг кезекчигежи болза, совет Чепсектиг Күштерниң канчаар-даа аажок улуг күчү-шыдалдыын көргүзүп турар. Ленинниң болгаш Сталинның гениймиг-биле тургустунган, социалистиг Төрээн чуртунга бүрүн бердинген Совет Армия бодунуң кезээде беленин болгаш совет улустун тайбың, күш-ажылын камгалаарынга, улустар аразынга тайбыңны болгаш найыралды камгалаарынга мооң соңгаар-даа серемчилелдиг турарын база катап көргүскен.

* * *

Кызыл шөлге болган шериг парадының соонда ажылчы чоннарның демонстрациязы эгелээн.

Байыр кылажын ажыдарының алдары найсылалдың эң эки кижилеринге онаашкан. Москва-Рязань демир-оруунуң Москва-Сортировочный паровоз депозунуң машинистизи ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады Виктор Блаженов Москва Совединин тугун өрү көдүрбүшаан, Кызыл шөл-биле эткен. Ук тукту улетпүрнүң болгаш транспорттуң алдарлыг чаартыкчылары, эртемниң, уран-чүүлдүң болгаш литератураның шылгараңгай ажылдакчылары үдеп чорааннар.

Шөлче мун-мун күш-культуржулар кирипкеннер. Олар Иосиф Виссарионович Сталинның канчаар-даа аажок улуг портредин тудуп алгаш эткеннер. Портреттин ийи талаларында — эвилелдешкен республикаларның сүлде демдектерин чураан ак-кызыл өөнүг 16 пөстер бар.

Дыка хөй маргылдааларның тиилекчилери — спортсменнерни, Совет Эвилелинин, Европаның болгаш делегейниң чемпионнарын болгаш рекордсменнерин индир кырында турганнар изии-биле байырлап, адыш часкап турганнар. Амыдыралы өөрүшкүлүг аныяк оолдар, кыстар—чалыы-назынның, чараш болгаш күштүг чоруктун тодарадыышкыны. Төрээн чуртунга бердинген оолдар, кыстар бүгү совет улус-биле кады бистин чуртувуста коммунистиг ниитилелди тургусчуп турарлар. Күш-культуржуларның тудуп эртип турган тергиин улуг туктарында бүгү совет улустун сагыш-сеткилин болгаш медерелин илередип турар сөстерни бижип каан:

«Сталинга алдар!»

(Уданчызы 2-ги аскында)

Кызыл шөлге болган парад болгаш демонстрация

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

«Ленин — Сталинның партиязынга алдар!»

«Бистиң Төрээн чуртувуска алдар!»

Сталин! Бо үнелиг ат Карпат дагларындан Оожум океанның кыдыгларынга чедир бистиң ужу-кыдыы чок Төрээн чуртувустуң кырында чангыланып турар. Сталинның адыбиле бистиң бүгү тиилелгелеривис холбашкан. Тайбыңның улуг тук тудукчузунуң ады чер бөмбүрзээниң миллион-миллион улустарының дылдарында болгаш чугаа домаанда иштинде адатынып турар.

Сталинның ады—москвачыларның байырлалдың демонстрациязынче тудуп алгаш үнгени муң-муң транспорантыларында бижитинген. Чыскаалганнарның кырында улуг Сталинның портреттери, партияның болгаш чазактың удуртукчуларының портреттери көстүп чораан.

Улустарның найыралының болгаш алдарының даянгыызы, бүгү делегейде тайбыңның тиилетирбес чөленгиижи — Советтиг Төрээн чурттуң чечектелиишкининиң дугайында могаг-шылаг чок сагыш салыышкын дээш эш Сталинга, Ленин—Сталинның партиязынга бистиң чурттуң ажылчы чоннары өөрүп четириишкинин илередип турарлар.

Найсылалдың он ийи районнарының — Кировский, Ленинский, Краснопресненский, Советский, Свердловский, Дзержинский, Щербаковский, Бауманский, Первомайский, Куйбышевский. Красногвардейский, Молотовский районнарының демонстрантыларының одуруглары төөгү музейниң талазындан Кызыл шөлче кирипкеннер.

Ол канчаар-даа аажок улуг шөлдү далай ышкаш кызыл туктар шыва алы бергеннер. ВКП(б) ТК-ның «Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл ою делгерезин!» деп кыйгырыын бижип каан торгу пөстер чалгып турганнар.

«Бүгү чурттарның ажылчы чоннары! Бир эвес улустар тайбың камгалаарының херээн боттарының холунга алгаш, ону туюлунга чедир камгалаар болза, тайбың камгалатынган болгаш быжыглатынган турар. Тайбың талалакчыларның бүгү делегей фронтузун калбартып, быжыглаңар!» деп октябрь кыйгырыгларын миллион-миллион кижилерниң чүректери изии-биле деткип турар.

Кызыл шөл-биле москвачыларның көдүрүп алгаш эртип турган улуг өстеринде беш улуг күрүнелер арызынга Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының сөстерин бижигилээн. Бүгү делегейни кезиди эрткен ол төөгүлүг документиниң адаанда чартык миллиард хире ак-сеткилдиг кижилерниң холдарының үжүктери салдынган. Бистиң чуртувустуң 100 миллион хире хамаатылары боттарының холдарының үжүктери-биле ону быжыглааннар. Олар тайбың дээш бадылавышаан, ынак ада-чуртунуң чаагай чоруунга кылып турар боттарының могаг-шылаг чок күш-ажылдары-биле тайбының херээн улам быжыглаар деп байырлыы-биле бадыткааннар. Бо хүн, Улуг Октябрьниң оюнуң хүнүнде күш-ажылчы чаа-чаа чедишкиннериниң дугайын бүгү чурт рапорттап турар.

«Красный пролетарий» заводтуң коллективи бо чылын чаа чогаатынган 13 хевирлиг демир кезер станоктарны бүдүрүп үндүрерин чеңдип алган дээрзин саннар болгаш диаграммалар чугаалап турар. Демирни дүрген кезериниң эгелекчилериниң, Сталинчы шаңналдарның лауреаттары демир кезекчилери Николай Кузьминниң, Виктор Шумилиниң, Татьяна Ячменеваның, станоктар таарыштырыкчылары Василий Орловтуң, Василий Марининиң, чазаныкчы Алексей Сорокиниң чуруктарын краснопресненчилер тудуп алгаш эртпеннер. Оларның кижи бүрүзү ам безин 4—5 чылдарның нормаларын күүседипкеннер! Ол эгелекчилерниң салгакчылары бүгү чуртта муң-муң.

«Борец» заводтуң, «Трехгорная мануфактураның» Ф. Э. Дзержинский аттыг комбинадының, электролампа заводунуң, метрополитенниң ажылдакчыларының, Москва белдириниң демир-орукчуларының эвээш литражтыг автомобильдерниң заводунуң ажылдакчыларының, база Москваның оон өске-даа чүс-чүс бүдүрүлгелериниң коллективтери демонстрацияга чедишкиннерин рапорттап үнгеннер.

Шөлдеп ССРЭ-ниң Эртемнер Академиязының колонназы эртерге, индир кырында турганнар изии-биле байырлап турганнар.

Коммунизмниң улуг тудугларын тургузарынга совет эртемдээннер ажыл-херекчи киржип турарлар. Географтарның, теологтарның, почвоведтерниң, гидрологтарның, ботаниктерниң экспедициялары 28 миллион гектар хемчээлдиг канчаар-даа аажок делгем черде ажылдап чоруп турарлар. Улуг тудуушкуннарга дузалаары-биле эвилелдешкен республикаларнын эртемнер академияларында болгаш ССРЭ-ниң Эртемнер Академиязында 500 хире эртем ажылдарын кылып турар. Улуг тудугларның хүндүлүг чагыгларын эртем шинчилелдиң 120 институттары боттандырып турарлар.

Дыка хөй шимелделерде бижитинген саннар улустуң коммунизмниң сталинчы тудуглары деп адааны ол чепсеглээшкиннериң канчаар-даа аажок улуунуң дугайын чугаалап турар.

Канчаар-даа аажок улуг тудуушкуннарда москвачыларның күш-ажылчы киржилгези база улуг. Найсылалдың 200 ажыг бүдүрүлгелери коммунизм тудугларының чагыгларын кылып турарлар.

Подшипниктиң македи ырактан-нө кылаңайнып көстүп келген. Ол болза, күрүнениң Л. М. Каганович аттыг бирги подшипник заводунуң колонназы эртип турары ол-дур. Оон ажылчыннары бо чылдың эгезинде завод ниитизи-биле стахановчу күш-ажылче кирдивис деп медеглээннер, а олар «1951 чылдың планын хуусаазының бетинде күүсеткеш, тергиин эки шынарның заводу деп атты чаалап алыылыңар!» деп бижип каан плакатты тудуп алгаш эрткеннер.

Тайбың дээш, демократия дээш, социализм дээш агрессорларга болгаш чаа дайын кыпсыкчыларынга удур демисежип турар бүгү-ле улустарга бистиң чурттуң ажылчы чоннары Октябрьниң 34 чыл оюнуң хүнүнде акы-дуңманың байырын чедирип турарлар.

Улус-демократтыг тургузугну чедиишкинниг быжыглап турар улуг Кыдат улуска Кызыл шөлдү таварты эртип турган муң-муң кижилер байыр чедирип турганнар. Ыраккы Чөөн-чүкке тайбының болгаш айыыл чок чоруктуң быжыг чөленгиижи Кыдат Улус Республиканың болгаш Совет Эвилелиниң бузулбас найыралынга алдар болдуруп олар өөрээл салып эртип турганнар. Олар Кыдат Улус Республиказының Төп чазааның даргазы Мао Цзе-дуннуң, Кыдат Улус Республиканың Төп чазааның күрүнениң административтиг Чөвүлелиниң премьери Чжоу Эньлайның, Кыдаттың коммунистиг партиязының ТК-зының секретари Лю Шао-цинин, Кыдат Улус Республиканың Төп чазааның даргазының оралакчызы Чжу Дэниң портреттерин көдүрүп алгаш чорааннар.

Социализмни чедиишкинниг тургузуп турар улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннарын совет кижилер чалбыыштыг найыралбиле болгаш акы-дуңма ёзузу-биле көрүп турарлар. Польшаның, Чехословакияның, Болгарияның, Венгрияның, Румынияның, Албанияның, Моол Улус Республиказының улустарының күш-ажылчы тиилелгелерин көргүскен плакаттарны, ол чурттарның удуртукчуларының — Польша республиканың президентизи Болеслав Беруттуң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Юзеф Циранкевичниң, Чехословакия республиканың президентизи Клемент Готвальдниң болгаш премьер-министр Антонин Запотоцкийниң, Болгарияның коммунистиг партияның ТК-зының чиңгине секретари Вылко Червенковтуң, Болгарияның улус Республиказының Улустуң хуралының президиумунуң даргазы Георгий Дамяновтуң, Венгрияның ажылчы чоннар партиязының чиңгине секретари Матиас Ракошиниң, Венгер Улус Республиканың премьер-министри Иштван Добиниң, Венгер Улус республиканың президиумунуң даргазы Шандор Ронаиниң, Румынияның ажылчын партиязының чиңгине секретари Георге Георгиу-Дежтиң болгаш Румын Улус республиканың премьер-министри Петр Грозаның, Румын Улус республиканың национал улуг хуралының президиумунуң даргазы Константин Пархоннуң, Албанияның күш-ажыл партиязының чиңгине секретари Энвер Ходжаның болгаш Албанияның улус хуралының даргазы Омер Нишанның, Моол Улус Республиканың премьер-министри маршал Чойбалсанның портреттерин демонстрантылар тудуп алгаш эртип турганнар.

Дыка хөй плакаттарда Германияның демократтыг күштеринге чедирген байырның сөстерин бижээн. Германияның Демократтыг Республиказының президентизи Вильгельм Пиктиң, Германияның Демократтыг Республиказының премьер-министри Отто Гротевольдиң болгаш Германияның чаңгыс аай социалистиг партиязының Төп Комитединиң чиңгине секретари Вальтер Ульбрихтиң портреттерин москвачылар тудуп алгаш чорааннар. Ол ышкаш Вьетнамның Демократтыг Республиказының президентизи Хо Ши Минниң портреттерин база тудуп алгаш чорааннар.

Боттарының Төрээн чуртунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш өске чурттуң эжелекчилеринге удур маадырлыг демисежип турар эрес-дидим корей улуска Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары Улуг Октябрьниң байырлал хүнүнде акы-дуңманың байырын чедирип турарлар. Чыскаалганнарның кырында Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Министрлер кабинединиң даргазы Ким Ир Сенниң болгаш Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң дээди хуралының президиумунуң даргазы Ким Ду Боннуң портреттери көстүп чорааннар.

Француз улустуң баштыңчызы Морис Торезтиң, итали улустуң баштыңчызы Пальмиро Тольяттиниң, америк революсчу ажылчын аңгының баштыңчызы Уильям Фостерниң, Испанияның коммунистиг партиязының ТК-зының чиңгине секретари Долорес Ибаррурининиң, Англияның коммунистиг партиязының ТК-зының чиңгине секретари Гарри Политтиң портреттерин база-ла көдүрүп алган эртип турганнар.

Москвада чурталганың 700 чаа улуг бажыңнарын тудуп турар.

Чыскаалганнар сураглыг стахановчуларның портреттерин тудуп чорааннар. Найсылалдың болгаш Москва областың дыка хөй бүдүрүлгелери боттарының цехтеринге үнелиг эгелээшкиннер тывылганы дээш чоргаарланып турарлар. Александр Чуткихтиң, Федор Ковалёвтуң, Павел Быковтуң, Лидия Корабельникованың, Федор Кузнецовтуң, Мария Левченконуң, Григорий Мухановтуң, Антонина Жанлорованың, Ольга Агафонованың, Виктор Блаженовтуң аттары бүгү чуртта алдаржаан.

ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң көдээ ажыл-агый министерстволарының ажылдакчыларының колонназы каас кылдыр шиметинген. Олар кылып каан яблоктарны, грушаларны, виноградтарны тудуп алгаш чорааннар.

Октябрь демонстрациязының киржикчилериниң аразында—башкылар, улус өөредилгезиниң ажылдакчылары, дээди өөредилге черлериниң башкылары база чорааннар.

Колонналарның кыры-биле: «Бистер шупту ажылчыннарны болгаш шупту тараачыннарны культурлуг болгаш билиглиг кылыр бис, ынчангаш ону чер-ле чеңдип ап шыдаар бис» деп бижип каан плакат эртип турган.

Эш Сталинның салганы ол төөгүлүг сорулгазы бистиң чуртта чедишкинниг боттанып турар.

Маркстың, Энгельстиң, Ленининиң, Сталинның номнарының макеттерин чыскаалганнар безик кылдыр көдүрүп чорааннар. Марксизм-ленинизмниң классиктериниң чогаалдарын канчаар-даа аажок хөй-биле парлап үндүрүп турарын саннар чугаалап турар. Эш И. В. Сталинның «ВКП(б) төөгүзү. Допчу курс» деп классиктиг ажылы совет кижилериниң холдан салдыкпас ному апарган.

Чогаалчылар, чурукчулар, композиторлар, артистер эртип-ле турганнар. Совет уран-чүүлдүң чогаадыкчы ажылдары улустуң амыдыралы-биле, тайбыңның болгаш коммунизмниң тиилелгезиниң эргеажыынга оларның кылып турар сорук кирген күш-ажылдары-биле үзүлбес холбаалыг. Оон херечилели — театрның чаа-чаа шиилери, музыканың болгаш чурук уран-чүүлдериниң чаа-чаа чогаалдары, чогаалчыларның чаа-чаа номнары. Бистиң уранчүүлүвүс болгаш литературавыс бистиң совет шынныг чүүлдеривисти, совет кижилериниң кайгамчыктыг ажыл-херектерин көргүзүп, алдаржыттышаан, дайын кыпсыкчыларын илередип-сойгалавышаан, тайбының херээнге бараан болуп турар.

Москвачыларның байырлыг кылажы 4 хире щактарның дургузунда үргүлчүлээн. Ону күш-культуржуларның колонналары дооскан. Спортсменнер Мавзолейге кожаланып келгеш, чечектер өрү көдүрүп, партияның болгаш чазактың удуртукчуларынга байырын чедирип турганнар. Күш-культуржулар мындыг лозуңну көдүрүп алгаш эрткеннер:

«Коммунизмниң тиилелгезинче бурунгаар!»

Улуг Октябрьниң 34 чыл оюнга москвачыларның алдар болдурган демонстрациязы большевик партияны, совет чазакты болгаш улуг баштыңчы болгаш башкы эш И. В. Сталинны долгандыр сырый катышкан совет улустуң бузулбас моральполитиктиг чаңгыс эптиин көргүскен. Москвачылар бүгү совет улусбиле кады бүгү делегейде тайбының тиилетирбес чөленгиижи — бистиң Төрээн чуртувустуң экономнуг күчү-шыдалын могаг-шылаг чок күш-ажылы-биле быжыглаарынга беленин көргүскеннер. Совет кижилер улустар аразынга быжыг тайбың болгаш найырал дээш демиселге бүгү чурттарның ажылчы чоннары-биле катыжып турарын илереткен.

Бир миллион хире москвачылар демонстрацияга киришкен.

(СЭТА).

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл болган оюн Тыва обласка байырлап эртиргени

Кызыл хоорайга болган парад болгаш демонстрация

Байырлал мурнунуң бүдүүзүнде Кызылдың бүгү албан организацияларының, бүдүрүлгелериниң бажыңнары кызыл-чайт кылдыр каастанып-кан турган. Чер болганда — чаа-чаа тудугларда, кудумчуларда баштыңчыларның портреттери, лозуңнар...

Ноябрь 7-ниң арыг-чаагай эртени. Эртен эрте байырлал хептерин кетинген кижилер кудумчуларда өөрүшкүлүү-биле долуп чоруп турган. Ында-мында музыка, ыр-шоор.

Хоорайның дыка хөй чурттакчылары хүндүлел Самбыразының чанында чыглы берген турганнар. Хүндүлел Самбырада — областың эң эки 124 оолдар болгаш кыстары — бүдүрүлгечилер, колхозчулар, механизаторлар, башкылар болгаш эмчилер.

Ында — ыраккы Хараалдың алдарлыг дагжылары, трактор ажылдарын 116,7 хуу күүсеткен болгаш дүжүт ажаап алыышкынының планын бүдүн чартык катап ажыр күүсеткен Шагаан-Арыг МТС-тиң механизаторлары, пландан ажыр дыка хөй хөмүрну берген Элегес-Аксының хөмүр даш шахтазының шахтёрлары, улуг чедишкиннерни чеъдип алган. Чадааның автотранспорт конторазының аныяк бүдүрүлгези, Кызылдың автотранспорт конторазы...

Эртенгиниң 10 шак четпээнде тустус аайы-биле чыскаалыпкан демонстрантыларның колонналары облкүүскомнуң бажыңынче шуужуп турган.

Митинги 10 шакта эгелээн. Ажылчы чоннарның депутаттарының область Совединиң күүскомунуң дарга-зы, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады эш А. М. Чимба сөс алган. ВКП(б) обкомунуң болгаш облкүүскомнуң мурнундан улуг байыр таварыштыр ажылчы чоннарга эш Чимба байыр чедирген.

Октябрь революциязының бүгү делегейниң ажылчы чоннарынга төөгүлүг улуг ужур-дузазын, совет эрге-чагырганың чылдарының дургузунда бистиң чуртувуска болган улуг чаартылгаларның дугайын, большевик партияның болгаш ынак баштыңчы болгаш башкы Сталинның удуртулгазы-биле бистиң үевисте чеъдип алдынган коммунизм тургузуушкунунга улуг чедишкиннерниң дугайын эш Чимба чугаалавышаан, совет эрге-чагырганың чеди чылының дургузунда бистиң облазывыс ажылагыйның бүгү адырларынга улуг чедишкиннерни чеъдип ап, танытынмас кылдыр өскерилгенин айыткан.

Коммунизм тургузуушкунунга, бүгү делегейге тайбының херээн камгалаары болгаш быжыглаары дээш демиселге областың ажылчы чоннарының күш-ажылчы чаа-чаа чедишкиннерлиг болурун эш Чимба кыйгырган.

Дараазында аныяктарның мурнундан ВЛКСМ обкомунуң секретари эш Мохов, хоорай интеллигенциязының мурнундан Дээди Советтиң депутаты эш Чадамба олар байыр чедиргеннер.

Улустарның улуг баштыңчызы болгаш башкызы эш И. В. Сталинга чоруткан байырлыг телеграмманы улуг өөрүшкү-биле хүлээп алган.

Парад эгелээн. Агаарже улуг бөмбүктер көдүрлүп үнген. Оларның бирээзинде «Делегейге тайбын!» деп бижээн.

Трибунаның баары-биле Тыванның агаарының берге оруктарының ээлери хамааты ужар-чүүлдүң алдарлыг ужудукчулары эрткен.

Оларның дараазында — өске хоорайларга чеъдип алган тиилелгелериниң хүндүлүг шаңналдары болур кубоктарны туткулаан күш-культуржулар боттарының спортчу мергежилдерин көргүзүп эрткеннер.

Келир үениң каадырлары — совет школачыларнын колонназы. Оларның соо-биле облпотребсоюзтуң, транспорт конторазының коллективи кел-чораан. Ол конторанын чолаачызы чүс-муңчу —мурнакчы чолаачы Батаргин колоннаның бажында чораан. Оон ады хүндүлел Самбырада астынган.

Кызылдың автотранспорт конторазының коллективи кел-чораан. Олар чүк сөөртүрүнүң тос айларының планын 145,8 хуу күүсеткеннер.

Баштайгы колонналар эрткеш шагда-ла ырай бергенде безин демонстрантыларның колонналары шуужуп турган. Студентилер, медицина, культур-чырыдыышкын, садыг ажылдакчылары болгаш өске-даа коллективтер эртип турган.

Колонналарның кырында большевик партияның, совет күрүнениң шылгарангай удуртукчуларының портреттери, тайбың күш-ажылдың чедиишкиннерин көргүскен диограммалар, лозуңнар, плакаттар бедик-биле көдүрлү берген эртип турган.

Күш-ажылчы чедиишкиннер-биле улуг байырлалды демдеглээн

БАЙ-ХААК. (Телефон-биле). Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюнуң байырлалын Таңды районнуң ажылчы чоннары күш-ажылчы көдүрлүүшкүн-биле болгаш чаа-чаа чедишкиннер-биле демдеглеп эртирген.

Ноябрь 5 болгаш 6 хүннеринде районнуң бүгү девискээринге колхозтарга, совхозка, көдээ сумуларга, албан организация, бүдүрүлге, школа, өөредилге черлериниң коллективтеринге Октябрьниң социалистиг улуг революциязының 34 чыл оюн уткаан ажылчы чоннарның хөй кижи киржикчилиг уткулга хуралдары болгулаан. Ол болган хуралдарга районнуң ажылчы чоннары октябрь мурнунуң социалистиг чарыжынга алган хүлээлгелерин канчаар күүсеткенин түннеп көрбүшаан, бүгү делегейде тайбының күштүг чөленгиижи социалистиг Төрээн чурттуң экономнуг күчү-шыдалын улам-на быжыглаарының чаагай херээ дээш күш-ажыл фронтузунга улам идепкейлиг ажылдаар дугайында боттарының бедик патриотчу күзел соруун илередип турганнар.

Районнуң колхозчу тараачыннары пролетар революциязының улуг байырынга колхоз бүдүрүлгезиниң талазы-биле чаа-чаа чедишкиннерлиг ужурашкан. Ноябрь 6-ның кежээзинде «Победа» болгаш Будёный аттыг көдээ ажыл-агый артельдериниң колхозчуларының бажыңнарында Ильичиниң лампочкалары электрааодун берип эгелээн.

Ноябрь 6-да районнуң культура бажыңынга Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн уткаан хөй кижи киржикчилиг байырлыг хурал болган. Анаа ВКП(б) райкомунуң секретари эш Тамба илеткел кылган. Совет улустуң улуг башкызы болгаш баштыңчызы эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг чагааны хуралдың киржикчилери канчаар-даа аажок бедик көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алган.

Ноябрь 7-де эртенгиниң 10 шакта район төвүнге митинги болган. Райкүүском даргазы эш Иванов митингиниң киржикчилеринге байыр чедирип чүве чугаалаан. Бай-Хаак МТС-тиң коллективиниң мурнундан МТС директорунуң политик талазы-биле оралакчызы эш Васильев бодунуң чугаазынга Бай-Хаак МТС-тиң коллективи улуг башкы Сталинның мурнунга алган социалистиг хүлээлгезин чедишкиннинг күүседир дээш бо көдээ ажыл-агый чылында багай эвес ажылдаанын демдеглээн.

МТС-тиң механизаторларының мурнундан эш Дремлюков сөс ап чүве чугаалааш мынча дээн:

— Улуг башкы Сталинның мурнунга мен бо чылын 800 гектар чер чарар деп бедик хүлээлгени алган турган мен. Ынчаарга мен ол хүлээлгемни алдарлыы-биле күүсеткен мен. Ам моон соңгаар моон-даа артык идепкейлиг ажылдаарымны бо митинг хуралдың мурнунга хүлээнип тур мен, — деп чугаалаан.

Бии-хемчилер улуг байырлалга

ТУРАН. (Телефон-биле). Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн Бии-Хем районнуң ажылчы чоннары күш-ажылчы бедик көдүрлүүшкүн биле демдеглеп эртирген.

Ноябрь 6-да хүнүң ийи дугаар чартыында Туран хоорайның кудумчулары, албан организация, школа өөредилге черлериниң бажыңнары хөй санныг туктар, лозуннар болгаш портреттер-биле кызыл-чайт кылдыр шиметинген турган.

Районнуң колхозчу тараажылары Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн колхозчу күш-ажылдың чаа-чаа чедишкиннери-биле демдеглээн. «Кызыл сылдыс» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары тараа бастырылгазын бүрүн дооскан болгаш үрезин тараалар уруп алырын күүсеткен. Ол колхозтуң коммунист эш Бүлчүңейге баштаткан тудуг бригадазы улуг байырлалдың хүнүн таварыштыр тараа кадагалаар склад, мал кажаазы болгаш база хаван кажаазының тудугларын кылып дооскан болгаш олар ам шээр мал кажаазының тудуун доозарының кырында турар. Ол бригаданың бызанчылары эштер Седенбил, Бай-Кара, Биче-оол олар хүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип турарлар.

«Победа» колхозтуң тудуг бригадазы улуг байырлалдың хүнүн таварыштыр 1000 баш шээр мал кирер кажааның тудуун дооскаш ажыглалда киирген. «Өөк» совхозтуң тудуг бригадазы ноябрь 6-да 4 чуртталга бажыңнарын тудуп дооскаш ажыглалда дужаап берген. Ол чаа бажыңнарны совхозтуң дээре механизаторлары эштер Базыр-оол, Бичен-оол, Доржу олар алган.

Октябрь мурнунуң социалистиг чарыжының инициаторлары райүлетпүр комбинадының мурнакчылары—дарганнаар цехтиң ажылчыны эш Комаров болгаш Тырпылев олар октябрь айның бүдүрүлге планын 137 хуу күүсеткеннер. Чоокта чаа ажытынган даараныла цехи кыска үениң иштинде күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүн көргүзүп турган, октябрь айда көрдүнген бүдүрүлге программазын барык дөрт катап ажыр күүсеткени-биле улуг байырлалга ужурашкан.

Ноябрь 5—6 хүннеринде районнуң бүгү девискээринге колхозтарга, көдээ сумуларга, совхозка, албан организация, школа өөредилге черлериниң коллективтеринге Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн уткаан байырлыг уткулга хуралдары болгулаан.

Ноябрь 6-да кежээ районнуң культура бажыңынга Туран хоорайның чурттакчы чоннарының байырлыг уткулга хуралы болган. Анаа Октябрь революциязының 34 чыл оюнуң дугайында ВКП(б) райкомунуң секретари эш Н. В. Селина илеткел кылган.

Ноябрь 7-де эртен 10 шакта Туран хоорайның чурттакчы чоннарының Октябрь революциязының 34 чыл оюн уктаан митинги хуралы болгаш демонстрациязы болган.

Улуг-Хем районга

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Ноябрь 6-ның кежээзинде районнуң Александр Матросов аттыг культура бажыңынга Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн уткаан хөй кижи киржикчилиг байырлыг уткулга хуралы болган. Хуралдың хүндүлүг президиумунга эш Сталинны баштадыр ВКП(б) ТК-ның Политбюрозун чалап, соңгуур дугайында саналды хуралдың киржикчилери диңмиттиг үр адыш часкаашкыны-биле уткуп алган.

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюнуң дугайында илеткелди ВКП(б) райкомунуң секретари эш Т. С. Шангыр-оол кылган.

Байырлыг уткулга хуралының киржикчилери улуг башкы Сталинга чорудар чагааны канчаар-даа аажок бедик патриотчу көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алган. Хурал соонда культура бажыңының бот-тывынгыр уранчүүл бөлгүмүнүң киржикчилери улуг концерт көргүскен.

Ноябрь 7-де Шагаан-Арыг хоорайның чурттакчы чоннарының демонстрациязы болган. ВКП(б) райкомунуң секретари эш Т. С. Шангыр-оол митингини ажыткаш, райкүүском даргазы эш М. И. Кызыл-оолга сөс берген. Митинги хуралга Шагаан-Арыг МТС-тиң директорунуң политик талазы-биле оралакчызы эш Кулаков, школа өөреникчизи Сумуя, райүлетпүр комбинадының шалыпчызы эш Байкалова болгаш районнуң кадык камгалал килдизиниң эргелекчизи эш Сараев олар байыр чедирип чүве чугаалааннар.

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн уткаан байырлыг хуралдар районнуң бүгү колхозтарынга болгаш сумуларынга болуп эрткилээн.

Каа-Хем районга

САРЫГ-СЕП. (Телефон-биле). Каа-Хем районнуң төвү. — Сарыг-Сепке ноябрь 6-да кежээ Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн уткаан хөй кижи киржикчилиг уткулга хуралы болган. Анаа райкүүском даргазы эш П. А. Дежнев илеткел кылган. Эш Дежнев бодунуң илеткелинге районнуң ажылчы чоннары улуг башкы Сталинның мурнунга алган социалистиг хүлээлгезин чедиишкиннинг күүседир дээш эрестиг ажылдап турарының дугайында тодаргай сан көргүзүглерлиг фактыларны көргүзүп чугаалаан.

Совет улустуң улуг башкызы болгаш баштыңчызы эш Иосиф Виссарионович Сталинга чорудар байырлыг чагааны хуралдың киржикчилери канчаар-даа аажок бедик көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алган.

Ноябрь 7-де эртенгиниң 10 шакта Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн уткаан районнуң ажылчы чоннарының митинги хуралы болган. Ук митингини райкүүском даргазы эш П. А. Дежнев ажыткаш, ВКП(б) райкомунуң секретари эш К. Хорлуг-оолга сөс берген.

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн уткаан байырлыг хуралдар районнуң бүгү девискээринге калбаа-биле болуп эрткилээн.

1951 чылдың III кварталында РСФСР-ниң улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң күрүне планының күүселдезиниң түннелдериниң дугайында

РСФСР-ниң Статистика Эргелелиниң дыннадыы

1951 чылдың III кварталының дургузунда РСФСР-ниң республика болгаш чурт үлетпүрүнүң болгаш көдээ ажыл-агыйының хөгжүлдези база бараан саарылгазының калбарыышкыны мооң адааңга көргүзүглер-биле характеристикалатынып турар:

I

РСФСР-ниң республика болгаш чурт үлетпүрү **ниити продукция** бүдүрүлгезиниң квартал планын 104 хуу күүсеткен. РСФСР-ниң тус-тус министерстволары болгаш ведомостволары үлетпүрүнүң ниити продукция бүдүрүлгезиниң планын мынчаар күүсеткен:

1951 чылдың III кварталында квартал планының күүселдезиниң хуузу	
РСФСР-ниң Чурт үлетпүрүнүң Министерствозу	107
РСФСР-ниң Тудуг материалдарының үлетпүрүнүң Министерствозу	106
РСФСР-ниң Ыяш үлетпүрүнүң Министерствозу	100,7
РСФСР-ниң Чурт одалга үлетпүрүнүң Министерствозу	109
РСФСР-ниң Чиик үлетпүрүнүң Министерствозу	102
РСФСР-ниң Аъш-чем үлетпүрүнүң Министерствозу	108
РСФСР-ниң Эьт болгаш сүт үлетпүрүнүң Министерствозу	98
РСФСР-ниң Балык үлетпүрүнүң Министерствозу	80
РСФСР-ниң Автомобиль транспортунуң үлетпүр бүдүрүлгелери	104
РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында полиграфия үлетпүрүнүң, парлалга черлериниң болгаш ном садыының херектериниң талазы-биле үлетпүр бүдүрүлгелери	105
РСФСР-ниң Кадык-камгалал Министерствозунуң үлетпүр бүдүрүлгелери	106
РСФСР-ниң Тывыш кооперациязының чөвүлели	107
РСФСР-ниң Ыяш-тывыш кооперациязының эвилели	103
Бүгү-эвилелдиң инвалидтер кооперациязының эвилели	112

1951 чылдың III кварталында РСФСР-ниң республика болгаш чурт үлетпүрүнүң ниити продукциязын 1950 чылдың III кварталының деннели-биле алырга 14,6 хуу өскен.

1951 чылдың III кварталында республика болгаш чер-черниң эргелелиниң күрүне үлетпүрүнде ажылчыннарның күш-ажылының бүдүрүкчүлүү 1950 чылдың III кварталынга удур 7 хуу оскен.

1951 чылдың III кварталында көрдүнген үлетпүр продукциязының бот-өртээн чиигедириниң даалгалары ажыр күүсетинген.

II

Колхозтар, машина-трактор станциялары болгаш совхозтар дүжүт ажаап алыышкынын чедиишкинниг доозуп турар.

Күзүн чажып тарыыр культураларның тарылгазы бо чылдың күзүнүнде агротехниктиг бедик деннелге болгаш эң эки хуусааларда чорутунган. Күзүн тарыыр тараалар эрткен чылга бодааргa хөй тарытынган, ооң-биле кады кызыл-тас тарылгазы дыка калбарган.

Бо чылын көдээ ажыл-агый дыка хөй санныг чаа-чаа тракторларны, комбайннарны болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа машиналарын алган, колхозтарда болгаш совхозтарда бүдүрүлге механизациязының деннели бедээн. 1951 чылдың эрткен үелериниң дургузунда машина-трактор станциялары колхозтарга көдээ ажыл-агый ажылдарын 1950 чылдың чогуур үелериниң дургузунга бодааргa 21 хуу хөй кылдыр күүсеткен. Колхозтарга тараа культураларын 1950 чылга бодааргa комбайннар-биле 30 хуу хөй ажаап алдынган.

Колхозтарда болгаш совхозтарда бода малдың улам ыңайгы өзүлдези үргүлчүлеп турар. Колхозтарда ниитиниң малының баш саны 1950 чылдың октябрьниң 1-ден 1951 чылдың октябрьниң 1-ге чедир: мыйыстыг улуг бода мал—12 хуу, ооң иштинде инектер 14 хуу, хаваннар—29 хуу, хой болгаш өшкү—12 хуу, база чылгы—10 хуу чедир өскен. Колхозтарда азырал куштарның баш саны 16 хуу өскен.

РСФСР-ниң Совхозтар Министерстволарының совхозтарында малдың баш санының бо-ла үеде өскени болза: мыйыстыг улуг бода мал—16 хуу, ооң иштинде инектер—18 хуу, хаваннар—19 хуу, хой болгаш өшкү—24 хуу, база чылгы—16 хуу. Совхозтарда азырал куштарның баш саны 21 хуу өскен.

III

1951 чылдың III кварталында совет садыгның улам ыңай калбарыышкыны үргүлчүлеп турар. **Күрүне болгаш кооператив садыының** шугуму-биле деннээр өртектерге 1950 чылдың III кварталынга бодааргa 13 хуу хөй бараан чонга сатынган. Ооң-биле кады эьт, колбаса кылыглары, балык продуктулары, мал болгаш үнүш саржаа, сүт болгаш сүт продуктулары, быштак, чигир, кондитер кылыглар, хөвең-саазын кылыглар, пөстер, торгу пөстер, эр, херээжен уктар, трикотаж кылыглар, идиктер, шаажаң кылыглар, бажың херекселдери, радиоприёмниктер, патефоннар, дааранар машиналар, фотоаппараттар, чадаг-тергелер садары дыка улгаткан.

1950 чылдың III кварталы-биле дөмейлээрге 1951 чылдың III кварталында колхоз рыноктарынга көдээ ажыл-агый продуктуларын чонга садыглаары база улгаткан, ооң-биле кады далган, чаг, азырал куш, куш чуургазы, кат-чимис болгаш ары-чигири садыглаары дыка өскен.

РСФСР-НИҢ СТАТИСТИКА ЭРГЕЛЕЛИ.

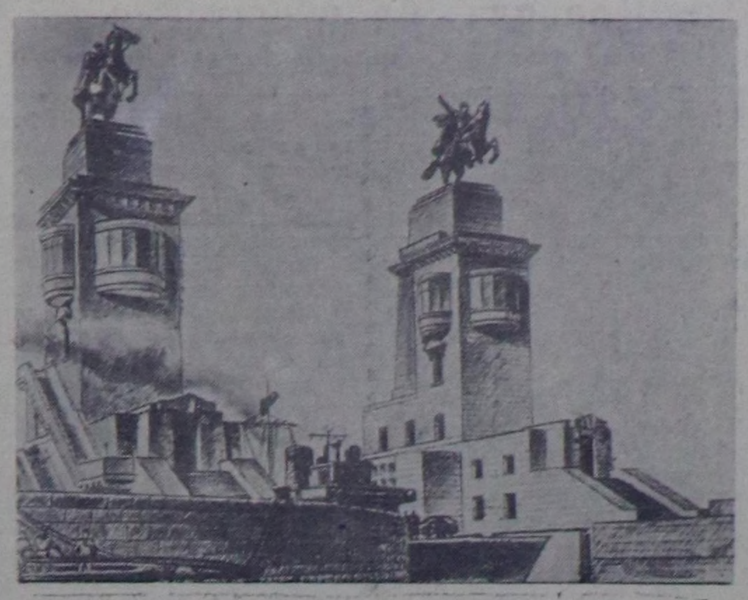

Волга-Дон каналдың Дон хем архитектуралыг төлевилели. «Советский Союз» деп журналдан. СЭТА-ның пресслишези.

Район Совединиң сессиязы

Чоокта чаа Сүт-Хөл район Совединиң 5 дугаар сессиязы болуп эргкен.

Ол сессияга район колхозтарында ниитиниң продуктулуг малын өстүрериниң үш чыл планының күүселзиниң дугайында болгаш районнуң кадык камгалал килдизиниң ажылының дугайында айтырыгларны чугаалашкан.

Колхозтарның ниитиниң продуктулуг малын өстүрериниң үш чыл планының дугайында районнуң көдээ ажыл-агый килдизиниң эргелекчизи О. Тадар-оол илеткел кылган.

Район бо чылын ниитизи-биле 17300 баш малдыг турар ужурлуг турган болза, ам херек кырында 19.555 баш малдыг болуп турар ийикпе, мал өстүрер планын 113 хуу күүсеткен. Ынчалза-даа инек, бе болгаш өшкү өстүрериниң планнары күүсетинмээн. Чүгле хойну 103 хуу, хаванны 185 хуу өстүрген.

Киров аттыг колхоз (даргазы Очур) ниитиниң продуктулуг малын өстүрериниң үш чыл планын өске колхозтардан мурнакчы күүсеткен. Ол колхоз бе өстүрер планын 110 хуу, хойну 113 хуу, хаванны 175 хуу, инекти 83 хуу күүсеткен.

«Сталинчы орук» колхоз (даргазы Даваа) ниитиниң малын өстүрер күрүне планын күүседиринче улуг сагыш салбаан. Ооң ужурундан дыка хөй баш улуг-биче малдар янзы-бүрү аарыглардан когараан. Ында малдың тускай эртемниглери харыысалга чок ажылдаан.

Колхозтарда малдарның шын отчёт, учёдун тургуспаан, будулчак чоруктар бар. Ол ышкаш мал чемнериниң болгаш продуктуларның шын отчёт, учёду чок, ниитиниң малына чылыг оран-суур тургузуп бээр ажылдар база багай чоруп турар.

Районнуң көдээ ажыл-агый килдизи, колхозтар баштаар черлери, суму Советтери ниитиниң продуктулуг малын өстүрериниче сула кичээнгей салып турарын сессияга депутаттар илереткеннер.

Районнуң кадык камгалал килдизиниң ажылының дугайында райкүүскомнуң даргазының оралакчызы Шаравииниң илеткелин сессияга дыннаан.

Районнуң кадык камгалал килдизиниң ажылында хөй четпестер бары илеткелден илерээн. Районда бир эмнелге чери-биле сумуларда үш салбырларның ажылын кадык камгалал килдизи багай удуртуп турар. Кадык камгалал килдизиниң эргелекчизи Ганин сметти шын эвес ажыглап, самчыгдап кылып турган. Ооң ужурундан ону ажылындан дүжүрген. Харын эм садар акша чок болганы-биле эмнелге черинде аарыг кижилер боттарының акшазы-биле эм садып алыр чоруктар бар.

База район эмнелгезиниң эргелекчизи Емельянова болгаш ооң бухгалтери Морелев олар акша-хөрөнгини харыысалга чок чарыгдап турар. Ооң ужурундан эң таарымча чок байдал аарыг чыткан кижилерге таваржып турар.

Хөр-Тайга суму Совединиң даргазы Сарыг-оол, эмнелге салбырының эргелекчизи Даңзы-Белек олар эмнелге салбырының септелгезин дүрген доозарынче сагыш салбайн турар, харын септелге кылып турар кижилерге төлээр акша чок болуп турар. Ол ышкаш четпестер өске-даа эмнелге черлеринде эвээш эвес.

Сессияга санал берген депутаттар районнуң кадык камгалал килдизиниң шугумунда четпестерни бирден бирээ чокка илеретпишаан, моон соңгаар кадык камгалал ажылын экижидип чорудары-биле өртектиг саналдарын берген.

Чугаалашкан айтырыглар талазы-биле сессия тодаргай шиитпирлерни хүлээп алган.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Фельдшер-акушер школазында четпестерни узуткаар

Фельдшер-акушер школазын обласка организастап тургусканындан бээр барык 8 чыл чоокшулап турар. Ук школа бо үениң дургузунда областың кадык камгалал херээнге эргежок чугула медицинаның ортумак эртемниг каадырларын эвээш эвезиби-биле белеткеп келген. Доозуп үнгүлээн эштер ам Тываның бүгү-ле булуңнарында чедиишкинниг ажылдап турарлар. Обласка каадырлар белеткеп үндүрериниң херээнге ук школаның биче эвес рольдуг болуп келгенин ол дугайы тодаргайы-биле херечилеп турар.

Ындыг болза-даа, фельдшер-акушер школазының ажылында сөөлгү үеде четпестер хөйү-биле илереп турар дээрзин демдеглезе чогуур. Чүл дизе, школаның иштики ажылдарын, ылаңгыя ооң өөредилге-кижизидилгелиг ажылын улам бедик деннелге тургузар ужурлуг турбужа, ооң директору М. Н. Крупий ону утканы-даа, тоовааны-даа билдинмес, барык-ла ат ээлээри-биле өйлешкен.

Ооң тодаргай барымдаазы, өөредилге-кижизидилгелиг ажылды чедиишкинниг шиитпирлээринге эргежок чугула бүгү байдалдар школада амдыгаа чедир тургустунмаан. Школаның дерилгези багай. Стол, сандай чедишпезиниң хараазы-биле өөреникчилер класска-даа, тус-тус дазылгаларынга-даа үргүлчү бут кырынга кичээлдээр ужурга таваржып турарлар.

Өөредилге болгаш амыдырал дугайында өөреникчилер эш Крупийниң мурнунга айтырыг тургузарга, ону бичии-даа кичээнгейге албас, харын «Ол дугайын мен шиитпирлеп кааптар мен, билир мен, харын» деп, ужуру билдинмес аазаашкын берип кааш, ол хевээр сураг-ла баар. Чамдыкта өөреникчилер идик-хеп талазы-биле бергедээшкинге таваршыкаш, дуза көргүзер дугайында дилег кылырга, «Ол мээң херээм эвес-тир, боттарыңар тыптынып алыңар даан» деп, каржы кедергейи-биле харыылап каар. Шынында, школада өөренип турар өөреникчилериң барык чартык кезии күрүненің долу хандырылгазында санатынып турар. Ынчангаш, школа оларны шуптузун чүмү-биле хандырар-даа ужурлуг.

Ынчаарга, эш Крупийниң шак ындыг сагыш чованғыр эвес, бюрократсыг чоруунуң уламындан, күрүне хандырылгазын алза чогуур өөреникчилер идик-хеп талазы-биле сөөлгү үеде элээн берге байдалдарга таваржып турарлар. А ол сорулгаларга ажыглаары-биле күрүнеден берип турар акша-хөрөнгини Крупий та чогум кайнаар ажыглап турар кижи ийик?...

Мынчангаш, областың кадык камгалал килдизи бодунуң ол дың чаңгыс школазының ажылынче кичээнгейни улгатырбышаан, ооң ажылында четпестерни узуткаарынче угландыр шынгыы хемчеглерни алза чогуур.

КЫЗЫЛ-ООЛ.

Чагыдылганы массага дүрген чедирер

Солун дамчыштыр бистиң колхозчуларывыс, ажылчы чонувус кайдадаа хүн-бүрүнүң болуушкуннарын билип ап, солундан улуг өөредилгени болгаш арга-сүмени ап турар. Ындыг турбужа, Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакы суму Соведи, «Коммунизмче орук» болгаш Калинин аттыг колхозтарның баштаар черлери база ында партия эге организациялары массаның чагыткан солуннарын чогуур хуусаазында чедирип бээр хемчеглерни албайн турар.

Районнуң харылзаа конторазы бо черлерже баар солуннарны Барыын-Хемчик баар почта машиназынга салгаш чорудуп турган. Ынчангаш неделя иштинде почта 3 чедир кээп турган.

Ынчалза-даа ол чорук сөөлгү үеде шуут соксаан, Хорум-Даг сумузунга почтаны эккеп каапкаш баарга, ооң ол почтаны чогуур черлеринге чедирип бээр почта дажыкчылары чогу-биле улустуң чагыткан солуннары ында-ла будулуп, Жданов аттыг колхозтуң конторазында овааланы берген чыткылаар.

Калинин аттыг колхозтуң даргазы Доктугу почта дажыкчызы тургуспааны-биле ол колхозтуң кежигүннериниң сентябрь айда алыр ужурлуг солуннары келбээн болгаш харын «Коммунизмче орук» колхозтуң конторазында чыъдып турар. Херек кырында Калинин аттыг колхозтуң почта дажыкчызы бар. Ол кижи ам ажылын кылбастаан.

Солун тарадылгазында мындыг чоруктар бар турунда, районнуң харылзаа конторазы ону ожаарып көрбейн турар. Харын чагыкчыларның чагыткан солуннарын четче чорудуп бербес чоруктар районнуң харылзаа конторазында бар. Чижээ, «Шын» солуннуң 170, 181, 182, 183 болгаш 195, 196 дугаарлары шуут келбээн. Чыргакыда зооветпунктунуң чагытканы «Тувинская правда», «Шын» солуннары, «Коммунизмче орук» колхозтуң конторазынга чагытканы «Шын» солуну март айдан бээр келбестээн. Ол-ла колхозтуң кежигүнериниң чыгыткан хамык чагыглары четче келбес түүлдер бар.

Чагыткан солуннарны эәлериннге четче чедирип бээринче Чыргакы суму Совединиң даргазы Д. Шагдыр, «Коммунизмче орук», Калинин аттыг колхозтарның даргалары Настык-Доржу, Доктугу, ында партия организацияларының секретарьлери Т. Кызыл-оол, Докпай олар кандыгдаа хемчег албайн турарлар.

Колхозтарның болгаш масса чоннуң чагыдылгаларын чогуур өйшаанда чедирип бээри дээш районнуң харылзаа конторазының начальниги Абрамов болгаш хамаарышкан черлериң удуртукчулары дарый хемчег алыр херек.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Профэвилелдериниң мүрнунда турар сорулгаларны күүседир дээш демисел

Большевик партияның удуртулгазы-биле чорааш, совет профэвилелдери совет патриотизмниң ёзузунга, күш-ажылды болгаш социалистиг өнчүнү коммунистиг ёзу-биле көөрүнче ажылчы чоннарны кижизидер талазы-биле улуг ажылды чорудуп турар.

Профэвилелдери—бистиң чуртта ажылчын, албан хаакчыттарның эң массалыг хөй-ниити организациязы болур. Массалар-биле харылзаашы быжытпышаан, профэвилелдери калбак ажылчы массаларны партияны дескиндир сырый катыштырып, бистиң социалистиг Төрээн чуртувустуң ажыл-агыйының болгаш культуразының моон соңгаргы көдүрлүүшкүнү дээш демиселге оларны организастап турар.

Күрбанкының Тыва область конторазында профэвилел организациязы бодунуң практиктиг ажылын чорударда профэвилелдериниң мурнунда туруп турар ниити сорулгаларны база бүдүрүлге планнарының күүселдезиниң болгаш бараан саарылгазының чорудулгазын, сан-хөө планнарының күүселдезин, улус ажыл-агыйының ниитилештирген секторунга чыылдаларын чорудулгазын, бүдүрүлге черлериде болгаш ажыл-агый организацияларында бот орулга-чарылгалыг болур чорукту быжыглаарының херээн рубль-биле хүн-бүрү контрольдаарын хандырар талазы-биле, улус ажыл-агыйының кредит-санажылга болгаш касса хандырылгазын моон соңгаар улам экижидериниң талазы-биле күрүне банкызының коллективиниң мурнунда туруп турар дорт сорулгаларны барымдаалап турар.

Бистиң месткомнуң чаа составын соңгаан хүнүнден бээр чыл дургузунда ниити хуралды 17 катап чоруткан бис. Ол хуралдарга ажылчы чоннарның депутаттарының чер-чер Советтеринге соңгулдаларның белеткелиниң болгаш ону чорударының талазы-биле профорганизациязының сорулгаларының дугайында, сан-банкы ажылдакчыларының профэвилелиниң Төп Комитединиң V пленумунуң шиитпириниң дугайында, албан чериниң ажылында четпестернин, коллективте политөөредилгениң байдалының, ногаа тарылгазының дугайында дээн чижектиг айтырыгларны чугаалажып турган.

Ниити хуралдар бодунуң кижизидилгелиг ролин күүседири оларның белеткели ыяк чорутунганындан хамааржыр деп үвени бис бодувустуң ажылывыстан тодаргай билген бис. Хуралдың болур хүнүн, шагын, чугаалажыр айтырыгларын баш удур чарлаар болгаш болур черин белеткээр. Ниити хуралдарның белеткел ажылын активтиң күжү-биле чорудуп турар.

Албан чериниң болгаш профэвилел организациязының ажылын экижидериниң бир шиитпирлиг үүлү болур шүгүмүлел болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартырын оралдажып турар бис. Коллективтиң удуртулгазында чамдык четпестерни, профэвилелдиң месткомунуң ажылында четпестерни хуралдарга эвээш эвес шүгүмчүлеп турган. Бодунуң бүдүрүлге болгаш профэвилел талазы-биле ажыл чорудулгазын шүгүмчүлелдии-биле көөрүн, бодунуң албан болгаш хөй-ниити хүлээлгелерин ак-сеткилдиг күүседирин профэвилелдиң кежигүн бүрүзүнден негеп турар бис. Моон ужурунда бисте хуралдар шынарлыг чоруп, төлевилээн айтырыгларны бүгү талазы-биле чугаалажып, боттуг, тодаргай шиитпирлерни үндүрүп турган.

Ынчалза-даа хүлээп алган шиитпирлер дээрге, чүгле херектиң эгези болур. Ол эгелээн херекти туюлунга чедир боттандырары чугула.

Профактивтериниң бодунуң хөй-ниити даалгаларын күүседип турарын контрольдаарының бисте бир боттуг хевири болза, месткомнуң хуралынга месткомнуң комиссияларының, профбөлүктериниң болгаш тус-тус күүседикчилериниң отчёт илеткелдерин чугаалажыры, кандыг бир комиссияның азы күүседикчиниң ажылын месткомнуң кежигүннери баш бурунгаар хынаары болур. Месткомнуң комиссияларының даргаларының азы месткомнуң даргазының отчёттарын ниити хуралга тургузуп, ооң-биле күүселденің үстүүртен кылыр хыналдазын алдыыртан массаларның хыналдазы-биле дүүштүрүп турар бис. Чижээ, чурттала бажыңнарының кышка белеткелиниң, ажылдакчыларның картофель, ногаа, одалга талазы-биле хандырылгазының дугайында чурттала-амыдырал комиссиязының даргазының ажылын дыннап чугаалашкан бис.

Профэвилел органының ажылчын, албан хаакчыт массалар-биле быжыг харылзаазының бир эң чугула көргүзүү болза, ооң кежигүннериниң санының өзүлдези болур. Бистиң конторада профэвилелдиң кежигүнү эвес чангыс-даа ажылдакчы чок. Олар кежигүн дадывырын ай бүрүзүнде хавыртып турар.

Бистиң коллективте ажылдап турар шупту кижилер социалистиг чарышка хаара тутунган. «Отчёт-оперативтиг шылгарангай ажылдың бригадазы» деп атты чеьдип алыр дээш чарышты организастаан. Алган хүлээлгелерни күүседип турарын ай бүрүзүнде хынап турар болгаш квартал сөөлүнде социалистиг чарыштың квартал түннелин үндүрүп турар.

Алган хүлээлгелерни чедиишкиннинг күүседири ажылдакчы бүрүзүнүң техниктиг билиглерин бедидер чорукка дузалап турар. Бистиң конторада техминимум талазы-биле 4 бөлгүм ажылдап турар. Контораның элээн хөй ажылдакчылары «Контораның шылгарангайы» деп атты квартал санында быжыы-биле тудуп турар.

Контораның бүгү ажылдакчылары политиктиг өөредилгеде хаара тутунган. ВКП (б) төөгүзүнүң допчу курзун өөренир талазы-биле ийи бөлгүм, эш Сталинның биографиязын өөренир талазы-биле ийи бөлгүм доктаамал ажылдап турар. Чамдык эштер марксисчи-ленинчи теорияны бот-өөредилге-биле өөренип турар, беш кижи марксизм-ленинизмниң кежээки университединде өөренип турар. Өөредилгениң чоруп турарын, дыннакчыларның өөренип ап турарының шынарын партия организациязы-биле кады местком үргүлчү контрольдап турар.

Ажылдакчыларның идеология талазы-биле белеткелиниң бир чугула чепсээ лекция пропагандазы болур. Күрбанкының область конторазының коллективинде лекцияларны болгаш илеткелдерни айда ийиден эвээш эвес чорудуп турар. Ооң аңгыда, чурттун, областың амыдыралында болгаш даштыкыда болуп турар эң чугула болуушкуннарның допчулалының дугайында политинформацияны неделя санында, среда хүнде чорудуп турар.

Хоорайның чаагайжыдылгазынга болгаш шефке алган колхозка дузаламчы көргүзеринге коллективтиң киржилгезиниң дугайында база өске-даа хөй-ниити ажылдарның дугайында айтырыгларны администрация, партия организациязы, местком коллективтии-биле шиитпирлеп турар.

Коллективтиң хана солуну айда ийи удаа доктаамал үнүп, мурнакчыларның дуржулгазын пропагандалап, ажылда четпестерни чидии-биле шүгүмчүлеп ,ол четпестерни узуткаарынга, бүдүрүлге болгаш хөй-ниити ажылдарны экижидеринге дузалап турар.

Ажылчы чоннарның чурттала-амыдырал байдалын экижидер талазы-биле улуг ажылга профэвилелдериниң роли биче эвес. Ажылчын, албан хаакчыттарның материал-амыдыралдыг байдалын экижидер чорук күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң чугула үүлдериниң бирээзи болур. Ынчангаш ажылчын, албан хаакчыттарның чурттала-амыдыралының негелделерин хандырарынга угланган коллективтиг керээлерни профэвилелдери болгаш ажыл агый организациялары чорудар.

Бо талазы-биле ап көөрге, бистиң контораның ажылдакчыларының улуг нуруузу эки квартираларбиле хандыртынган. Квартираларны кышка удур септээн. Картофель, ногаа аймаа-биле коллективтиң кежигүннери хандыртынып турар. Ажылдакчыларның хөй кезии кыжын одаар үүл-биле хандыртынган, ам арткан ажылдакчыларга коллективтиң күжү-биле одаар үүл сөөртүлгези уламчылап турар. Местком бо чылын эвээш шалыңныг 12 профэвилел кежигүннеринге акша дузаламчызын көргүскен, 4 кежигүнге курортка дыштанырының путёвказын тывыскан болгаш оларның бирээзи халас. Чайгы пионер лагеринге баар уругларга путёвка тып бээр дугайында профэвилел кежигүннериниң киирген бүгү чагыгларын местком бүрүн хандырган.

Күскү, кышкы үелерде бот-тывынгыр уран-үүл бөлгүмнериниң ажылы чоруп турар. Чайгы үзүктелиишкиннің соонда шии болгаш ыры бөлгүмнери, уран-үүл номчулгазының бөлүү бодунуң ажылын катап чорудуп турар. Бот-тывынгыр уранчүүл киржикчилериниң көргүзүглери коллективтиң иштинге болуп турарындан аңгыда, бистиң шефке алганывыс «Бай-Булуң» колхозка база болуп турар. Культур-массалыг ажылдарның планын ай бүрүзүнде месткомнуң хуралынга бадылап турар болгаш ооң күүселдезиниң хыналдазын чорудуп турар.

Профэвилел организациязы Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адааңга ат салыышкынының чыылдазының кампаниязынга идепкейлиг киржип, ол дугайында коллективке болгаш быжыглаан участоктуң чурттакчыларынга тайылбыр ажылын чоруткан, ажылдакчыларның күш-ажылчы көдүрлүүшкүнүн баштаан, тайбыңның херээнге күш-ажылчы салыышкынны көвүдедир дээш чарышты калбарткан.

Моон-биле чергелештир Күрбанкының область конторазының коллективинде профэвилел организациязының ажылында улуг четпестер бар. Бистиң профбөлүктеривис социалистиг чарыштың ёзулуг организакчылары болбайн турарлар, бүдүрүлге хуралдарын чорударынга, олар боттарының инициативазын кошкак көргүзүп турарлар. Коллективте эки-тураның спорт ниитилелиниң болгаш черле физкультура ажылы дыка четпес чоруп турар.

Конторада кызыл булуң политиктиг болгаш культур-массалыг ажылдың ёзулуг төвү болбайн турар. Месткомнуң чамдык комиссиялары долузу-биле ажылдавайн турарлар.

Бистиң месткомувустуң соңгаарладып болбас сорулгазы болза, бо четпестерни узуткаар дээш шиитпирлиг демиселди чорудуп, профэвилелдериниң мурнунда салдынган сорулгаларны бүрүн күүседири болур. Ылангыя партия болгаш чазактың сан органнарынга берип турар айтыышкыннарын өй-шаанда күүседир дээш ажылды улам эки организастаар херек.

В. МОРОЗОВ.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязында

ВЕНА. (СЭТА-ның тускай корреспондентизи). Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязының ноябрь 2-де эртенги хуралын Эжени Коттон даргалаан.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кежигүнү Д. Н. Притт бодунуң чугаазынга Англияда тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң чедиишкиннериниң дугайында чугаалаан.

Тайбың дээш кескү француз демиселчи Жан Булье бодунуң чугаазын беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбынның Пактызын чарарының политиктиг ужур-утказының дугайында айтырыгга холбаштырган.

Беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбынның Пактызын чарары тайбың камгалалының шимчээшкининиң боду дег, беш улуг күрүнелерниң араызынга кады-ажылдажылганың политиказын катап тургузарынга дузалаар сорулга салып турар деп Булье чугаалаан. Ол политиканың кол принциптери мындыг.

1. Бүгү айтырыгларны чугаалажыышкыннарның оруу-биле шиитпирлээри, азы күш хереглээринин кыжаныындан ойталаары.

2. Сорулга: ооң-биле кады боочепсеглээшкиннерни бүгү ниитизи-биле кызырары, ону ёзулуг хынаарын боттандырары болур.

Бир эвес, КНО бодунуң хүлээлгелерин шынап-ла күүседир күзелдиг болза, ооң тургустунганының хүнүнде улустарның аная айтып берген эруунче кирер ужурлуг деп Булье медеглээн.

Ооң соонда польша профессор Дембовский чүве чугаалаан.

Бүгү депшилгелиг кижи төрелгеннің кол сагыш салыышкыны болза, дайынны болдурбазы болур деп Дембовский чугаалаан. Бистер Кореяда чугаалажыышкыннарга боттарывыстың саалдарывысты көргүзер хүлээлгелиг бис. Кореяда америк агрессия соксаан турар ужурлуг.

1951 чылдың июнь 21-де барыын талакы күрүнелерниң чазактары Парижке даштыкы херектер министрлериниң оралакчыларының Чөвүлел хуралының ажылын ара соксатканнар деп Дембовский демдеглээн.

Индияда тайбың талалакчыларының көскү ажылдакчызы доктор Атал бо чылдың майда Бомбейге тайбың талалакчыларының Бүгү-индий съездизиниң кайы хире чедиишкинниг эрткен дугайын Чөвүлелге чугаалаан. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Берлин сессиязының бүгү шиитпирлерин съезд чаңгыс эпсеткилдиг түүлдүг деп көрген.

Индий улус болза, бүгү делегей политиказын улам-на сонуургап эгелеп турар болгаш өске чурттарда, ылаңгыя Кореяда түү болуп турарын кичээнгейлии-биле ааарып көрүп турар деп доктор Атал дыңнаткан.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң кежигүнү австри төлээ Джесси Стрит бодунуң чугаазының эгезинге Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кол-кол сорулгаларының бирээзи түдел дээрге, делегейде болуп турар болуушкуннарның дугайын болгаш Катышкан Нацыялар Организациязының хүлээп ап турар шиитпирлериниң дугайын делегейниң хөй-ниитизиниге шын тайылбырлап бээри болур деп медеглээн. Амгы үеде Кореяда КНО-нуң шериглери дайылдажып турар дугайында капиталистиг чурттарның парлалгазының бадыткалын Джесси Стрит сойгаландыр илереткен.

Эртенги хуралдың төнчүзүнде сессияга аалчы болгаш хайгааракчы болуп олуржуп турар «тайбынчылганың ниитилели» деп англи организацияның чиңгине секретари англи шажынчы Маккваир түве чугаалаан.

Маккваир бодунуң чугаазынга дайын болгаш тайбың айтырыгларының талазы-биле англи христиан-шажынчыларның кол бодалгазын тайылбырлаан. Кижи төрелгетенге чаа дайынның айыылы кыжаныып турар өйде бүгү делегейниң христиан-шажынчыларының сорулгаларын ол тодаргай чугаалаан.

(СЭТА).

Австрияның компартиязының XV съездизи

ВЕНА. Австрияның коммунистиг партиязының он беш дугаар съездизи ноябрьниң 1-де Венада ажытынган. Съездиниң болуп турар залы Маркс, Энгельс, Ленин болгаш Сталинның, а ол ышкаш австри коммунистерниң баштынчызы Иоганн Копленигтиң портреттери-биле шиметинген. Ханаларында: «Сталин биле — тайбың дээш!», «Ленин — Сталинның партиязы — биске үлегер!» дээш өске-даа лозуннар бар.

Съездиде 18 чурттарның акы-дуңма коммунистиг болгаш ажылчын партияларының төлээлери киржип турар, ооң иштинде Чехословакияның, Польшаның, Венгрияның, Болгарияның, Германияның Демократтыг Республиказының, Барыын Германияның, Францияның, Италияның, Англияның, Испанияның, Грецияның болгаш өске-даа чурттарның төлээлекчилери бар.

Съездини Австрияның коммунистиг партиязының Төп Комитединиң кежигүнү парламентинин депутады Хоннер ажыткан.

Съездиниң сорулгазы болза, дайын белеткелинге удур, америк атомнуг политикага удур, ол политиканың түннелинде бистиң чуртувустуң экономнуг болгаш политиктиг амыдыралының кудулаашкынынга удур демиселдиң аргазын болгаш ооң чепсек херекселин чугаалажып көөрү болур деп ол чугаалан.

Ооң сөөлүнде ВКП(б) ТК-ның байыр чедирген телеграммазын номчаан, ында чугаалаап турары болза:

«АВСТРИЯНЫҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ XV СЪЕЗДИЗИНГЕ

Совет Эвилелиниң коммунистиг партиязының Төп Комитеди австри ажылчы аңгының мурнакчы отряды, Австрияның коммунистиг партиязының XV съездизинге байыр чедирип тур.

Австрияның коммунистиг партиязының хамаарышпас болгаш демократтыг Австрия дээш, тайбыңның херээн бижыглаар болгаш улустар аразынга найырал дээш демиселче австри улустуң демократтыг күжүн катыштырар херекке чедиишкиннерлиг болурун күзеп тур.

Совет Эвилелиниң коммунистиг партиязының Төп Комитеди».

Бүгү-эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) партиязының Төп Комитединиң байырын үзүктел чок динмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткаан.

Политиктиг байдалдың болгаш партияның сорулгаларының дугайында иletкелди Австрияның коммунистиг партиязының даргазы Иоган Копленинг кылган. Төлээлер болгаш аалчылар ооң илеткелин изии-биле уткаан.

(СЭТА).

Империализмге удур египет ажылчыннарның демисели

КАИР. Хөй-хөй санныг египет ажылчыннар хүн-бүрү-ле англи шеригниң лагеринге ажылдаарындан ойталап турар. Муң-муң египет ажылчыннар англи лагерьлерни каггаш чаныр чоруп турарлар.

Египеттиң иштики херектер министерствозунуң күш-ажыл департаментизиниң кол директору Исмаил—Бей, Тель-эль-Кебир районда, англи шериглери хандырар ажылда ажылдап турар ажылчыннарның 80 чыгыы хуузу лагерьни каапкаш чоруй барганнар деп медеглээн.

Суец каналдың зоназында бүгү районнарда ажылдап турар ажылчыннарның хөй кезии ажылын соксаткан туруп турар.

Тускай медээни ёзугаар алырга болза, Порт-Саидте буксир дажыглаар пароходтуң болгаш катерлериниң командыларының ажыл соксадыышкыны үргүлчүлеп турар болгаш англи садыг пароходтарын египет докерлер эвес, а англи шериг албанныглар дүжүрген болуп турар.

«Аз-заман» солуннуң медээлеп турары болза, Абу-Субейрде англи садыг кампаниязындан 2.100 египет ажылчыннар чоруй барган, а артып калганнардан чаңгыс-даа кижи ажылга үнмээн болуп турар. Оон аңгыда солуннуң медээлеп турары болза, египет дажыглакчылар англи офицерлериниң болгаш солдаттарның херекселдерин дажыглаарындан чер болганда ойталап турар. Ол-ла солуннуң айтып турары болза, англи эрге-чагырга чериниң өлүрүкчү чоруктары турза-даа, Суец каналының зоназында англи шериг эжелелинге удур демиселин египет улус соксаттайн турарлар.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының ноябрь 4-те медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле бүгү фронтуларга американгли эжелекчилерниң болгаш лисынманчы шериглерниң атакаларын ойтур шаварын үргүлчүлеп, оларның дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглерни таварыштырып турар.

Чөөн фронтуга Улустуң армиязының камгалал шугумун чаза таварыыр сорулга-биле оралдашкан америк 2-ги дивизияның болгаш лисынманчы 3-кү дивизияның кезектериниң калчаалыг 7 атакаларын Улустуң армиязының кезектери чедиишкинниг ойтур шаап, оларга улуг чидириглерни таварыштырган.

Төп фронтуга Улустуң армиязының кезектери америк 24-кү дивизияның болгаш лисынманчы 2-ги базa 6-гы дивизияларның кезектериниң кадыг-дошкун атакаларын ойтур шапкан.

Барыын эриктерде Улустуң армиязының кезектери Ончжин чартык ортулуктуң мурнуу талазынга келген лисынманчы шериглерниң далайның бир чадаг шериг батальонун долузу-биле чок кылып узуткаан. Дайынның 4 корабли сугже дүлдүнген болгаш 3 корабльди хунаап алган.

Ноябрьниң 4-те Вонсан, Муньчхонь, Хванчу районнарның болгаш Пхеньянның кыдыының тайбың чурттакчыларын араатанзыы-биле бомбалап, пулемёт-биле боолап турган дайынның үш самолёдун Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайынның самолёттарын кедеп адар аңгыжы-аңчыларның отрядтары аңдара адып бадырган.

(СЭТА).

Паньмыньчжоньда тайбынчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар

ПЕКИН. Ноябрь 1. (СЭТА). Синьхуа агентилелиниң тускай корреспондентизинин октябрь 31-де Кэсондан медээзинде чугаалап турары болза:

Тайбынчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарны америк таланың соңгаарладып турарынга ажыглапкы дег кандыг-даа саналдарның үперин болдурбазы-биле, дайын кызыгаарлаашкынының шугумунуң дугайында дугуржулганы дүрген чедип алыры-биле, бүгү-ле шаптыктыг доктарлаашкыннарны чайладыр, бүгү делегейниң тайбыга ынакшылдыг улустарының изии-биле күзеп турары тайбынчыдылга болгаш Кореяга тайбың шаптык чокка чедип алдынган турары-биле кудуку комитеттиң бо хүнгү хүндүскү хуралынга Кореяның Улустуң армиязының болгаш кыдат эки-турачыларның командылакчыларының төлээлери кызыгаарлаашкын шугумун тургузар дугайын көрүп турар айтырыгны, аткылажыышкыннарны колдуунда амгы туруп турар фронтунуң шугумунга соксадырын чедип алдынган турар ужурлуг дайын кызыгаарлаашкынының шугумун болгаш чепсээ дүжүртүнген зонага хамаарышкан чаа саналды көдүрүп үндүргеннер.

Элээн районнарга чамдык чугула болгаш шугумну эки эде тургузуп өскертиринден ангыда ийи таланың шериглери харугда туруп турар шугумнарындан 2—2 километр аткаарлай бээрин, а ийи таланың шериглериниң үнүп чоруй барган району болза, чепсээ дүжүртүнген зона болур ужурлуун ол саналда айтып турар.

Ол саналды бистиң таладан генерал Ли Сан Чу көдүрүп үндүргеен.

Бистиң таланың саналдааны чепсээ дүжүртүнген зонаның соңгу талакы кызыгаары чөөн талакы эриктe турар Кэсондан барык-ла мурнуу-чөөн чүкте 15 километр черде туруп турар шугумдан эгелээр. Ооң соонда ол барыын чүкче, Мунденриден соңгу талаже 5 километрде туруп турар шугумну тавартыр, Кимсоньдан мурнуу талаже барык-ла 10 километрде турар пунктуну тавартыр, Кымхвадан соңгу-барыын талаже барык-ла 4 километрде турар пунктуну тавартыр, Чхольвоньядан соңгу-барыын талаже барык-ла 10 километрде турар пунктуну тавартыр, Сакуюньден соңгу-чөөн талада барык-ла 12 километрде турар пунктуну тавартыр эртер. Ооң соонда мурнуу-барыын чүкче эгли бээр болгаш Паньмыньчжоньдан барыын талаже барык-ла бир километрде турар пунктуну тавартыр эртер болгаш Кэсондан мурнуу-барыын талаже 20 километрде Имчжиньан хемнин аскынга чедер. Зонаның мурнуу талакы кызыгаары соңгу талакы кызыгаардан мурнуу талазынче 4 километр черлеп эртер.

Кым-на тодаргай фактыны хүндүткеп, Кореяга тайбынчыдылганы ылап шыны-биле чарарын күзеп турар болдур, ол саналдан кандыг-даа чедир бодатынмаан түүлдү тып шыдавас деп генерал Ли Сан Чу айыткан. Тайбынчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарга хүн айтырыының өске пунктуларынче эгелеп кирер аргалыг болуру-биле ол саналды эки таныжып көөрүн болгаш долузу-биле хүлээп алырын америк таланың төлээлериниң Ли Сан Чу негээн.

(СЭТА).

Америк солдаттар монополияларның эргеажыктары дээш чаалажырын күзевейн турар

ПХЕНЬЯН. Мурнуу Пхенан можуда Яндок хоорайның кырынга ужуп турган америк самолётту дүжүр аткаш, Улустуң армиязының зенитчиктери америк шериг-агаар күштериниң лейтенантызы Пель Доссонну тудуп алганнар. Ол тутурган америк офицериниң чугаазын «Нодон Синмун» солун парлап үндүргеен.

Японияда Ивакуни аэродромда турар америк бомбачы эскадрилияның ужудукчулары Кореяда түге чаалажып турарын мырыңай билбестер деп ук тутурган кижи медеглээн.

Бистер хүннүң-не бомбалаашкын кылып ужудуп турган бис деп Доссон чугаалаан.

Кажан хөй зениттиг боолаашкыннар болу берген үеде түгле чүктеп хосталып алыр дээш бомбаларны үй-балай октагылап турган бис. Ынчалза-даа бистер агаар талазыбиле күштүг камгалалы чок корей суурларны чазыг чокка бомбалап турган бис. Ол үеде бистер тайбың чурттакчылыг черлерни бомбалап, тус черниң чурттакчылары кажан бомбадан-камгаланыр черже чаштынып турда херээженнерни, чаш уругларны болгаш кырганнарны боолап турган бис. Командылалдан мындыг дужаал алган турган бис: ужудуушкуннар үезинде черде шимчеп-ле чоруур бүгү түүлдерни чок кылып узуткаар.

Тутурган корей база кыдат солдаттарны болгаш офицерлерни, база ол ышкаш чурттуң соңгу талазындан келгеннерни бактериялыг чепсек шылгаарынга ажыглап турар деп медицина албанының офицерлериндeн бистиң ужудукчуларывыс дыннааннар деп Доссон чугаалаан.

Мурнуу-корей порттарга тускай дерип-херекселдээн чажыт черлерлиг судноларга чаа кылган бактериялыг чепсек шылгалдазынга кижилерни ажыглап турар деп бир шериг эмчизи база чугаалаан дээн.

Хөй-хөй чажыт лабораторияларга амгы үеде көдээ ажыл-агый үрегдекчилери — ымыраа-сээктерни өстүрүп турар, оларны тарылгаларны чок кылып узуткаары-биле корей ховуларга октаар деп турар.

Оон ангыда ховуларда тарылгаларны өртедиринге херек тускай өртедир бомбаларны база кылып үндүрүп турар.

Америк ужар-түүлдүң Кореяда когаралдарының дугайын чугаалавышаан, хүннүң-не Ивакуниде аэродромче ортумаа-биле ийи самолёт черле ээп келбейн баар чораан деп Доссон чугаалаан. Улуг когаралдарның түннелинде америк ужудукчуларның моральдиг байдалы болгаш сеткил-сагыжы кудулаан.

(СЭТА).

Индияга болур соңгулдалар мурнуу чарыында Калькуттага болган массалыг митинги

ДЕЛИ. «Свадхината» солуннуң дыннадып турарын ёзугаар алырга, Калькуттада Майдан шөлүнге пөстаавы ажылчыннарының профэвилелиниң удуртулгазы-биле 3 муң кижилиг митинги болган, аная индий парламентиге ам болур соңгулдаларның үезинде катышкан депшилгелиг блоктуң кандидаттарынга бүгү деткимчени көргүзер деп шиитпирлээн.

Митингге хүлээп алдынган резолюцияда политика талазы-биле хоругдатырганнарны доп-дораан хостаарын негээнин илередип турар. «Бир эвес соңгулдалар мурнунда политика талазы-биле бүгү хоругдатканнар хосталып үнмес болза, соңгулдалар хей чүве болур» деп резолюцияда демдеглеп турар.

(СЭТА).

Германияның Демократтыг Республиказының Улус палатазының онза хуралы

БЕРЛИН. Германияның Демократтыг Республиказының Улус палатазының 15-ки онза пленарлыг хуралы ноябрьниң 2-де Берлинге болган. Хүннүң айтырыы чаңгыс айтырыг болган: «Германияның чаңгыс-аай чоруунуң дугайында айтырыгның талазы-биле Германияның Демократтыг Республиказының чазааның медеглели».

Бо айтырыгның талазы-биле медеглелди чазактың мурнундан Германияның Демократтыг Республиказының премьер-министри Отто Гротеволь кылган.

Премьер-министр Отто Гротевольдиң чазак медеглелиниң талазыбиле саналының соонда, Германияның чаңгыс-аай чоруунуң дугайында айтырыгның талазы-биле бүгү фракцияларның катышкан медеглелин улус палатазының хуралындан үндүрген.

Катышкан медеглелде чугаалап турары болза:

«Ниити-герман төвүлел хуралды чыылдырар дугайында Германияның Демократтыг Республиказының улус палатазының 1951 чылдың сентябрь 15-теги болгаш 1951 чылдың октябрь 10-дагы саналдарынга федеральдиг канцлер Аденауэрниң болгаш федеральдиг парламентиниң чөптүг эвес көрүп турарының дугайында айтырыгның талазы-биле премьер-министриниң медеглелин Улус палатазы деткип турар. Национал хуралче хостуг, чажыт болгаш деңгэргелиг соңгулдалар чорударының дугайында айтырыгны эвилелчилериниң эргезинге шилчидер деп оралдажыышкынны, Германияның чаңгыс-аай чоруун немецтериниң боттарының күжүбиле катап тургузарының национал улуг хүлээлгезинден федеральдиг парламентиниң ойталааны деп Улус палатазы көрүп турар. Тайбың керээзин доп дораан чарарының дугайында айтырыгның харызы чок болуп турарын, соңгулдаларны канчаар чорударының байдалдарын тургузар дугайында айтырыгны кандыгдаа удурланыышкын чокка КНО-нуң контролюнче шилчидер деп федеральдиг парламентиниң оралдажыышкынында ышкаш ооң ындыг ойталаашкыны кылдыр Улус палатазы көрүп турар.

Эвилелчилериниң шиитпирлериниң ужурундан улустуң төлээлекчилери улустуң мурнунга национал хүлээлгелеринден хостатынган туруп шыдавастар.

Ынчангаш национал немец хуралче хостуг соңгулдалар чорудар дугайында хоойлу чогаадып кылыр комиссияны тургузар бүрүн эргени Германияның Демократтыг Республиказының чазааанга улус палатазы тыпсып тур. Ол хоойлу төлевилели болза, «ниити-герман төвүлел хуралга соңгулда хоойлузу чогаадып кылырының үндезини болур ужурлуг».

(СЭТА).

АКШ-та ажыл соксадыышкыны

НЬЮ-ЙОРК. Нью-Йорктуң порт ажылчыннарының ажыл соксадыышкыны үргүлчүлеп турар. Порттуң барык бүгү ажылчыннары ажыл соксадып турар. Профэвилел чарыллыкчызы Райянның бөлүүнүң саалдарының адааңда турар түдүрүкчүлериниң үгле шоолуг хөй эвес кезии сатыныкчылар болуп ажыглатырып турар. Юнайтед Пресс агентилелиниң айтып турары болза, Нью-Йорк порт бодунуң ажыл-чорудулгазын шуут соксаткан. Парлалганың дыңнатканындан алгаш көөрге, Нью-Йорктуң порт ажылчыннарындан ангыда Нью-Джерси штадында, Статен Айлендиде болгаш Бостонда өртээлдерде ажылчыннар база ажыл соксадып турар.

Нью-Йорк порттуң ажыл соксадыы турар ажылчыннарының удуртукчулары боттарының негелделерин деткириинче болгаш ажыл соксадыышкынынга катыжарынче Балтиморда болгаш Филадельфияда порт ажылчыннарын кыйгырганнар.

Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң дыңнадып турары болза, чөөн талакы эриктерниң порттарының 65 муң ажылчыннарын катыштырып турар түдүрүкчүлерниң профэвилелиниң бүгү кежигүннериниң кезик чыгыызы ажыл соксадыышкынынга киришкен.

Ажыл соксаткан ажылчыннар үгле өртээлдерни болгаш порттарны эвес, харын профэвилелиниң барыын үзелдиг удуртукчузу Райянны штабквартиразының турар бажыңындан ажылче үндүрбес дээш база таңныылдап турар дугайын «Дейли Уоркер», «Дейли компас» база «Дейли ньюс» солуннар дыңнадып турар. Профэвилелиниң анаа кежигүннериниң албадалы-биле далайжыларның национал профэвилелиниң даргазы Каррен порттарның ажыл соксадып турар ажылчыннарын деткиир дугайында медеглел кылган. «Сатыныкчыларның түдүрүп каан пароходтарынга далайжылар эжиндирбестер» деп ол чугаалаан. Порттарның ажыл соксадып турары түдүрүкчүлериниң профэвилели кирип турар күш-ажылдың америк федерациязының (КАФтың) удуртукчулары ажыл соксадыышкынының киржикчилеринге удур демиселге Райянның чарылдыкчы чорудулгаларын деткээннер.

Бүгү хоорайга ажылдап берип турар 15 муң ажыг сүт дажыкчылары болгаш 900 парикмахерскаяларның баш таарыкчылары ажыл төлевирин улгатырарын негевишаан, Нью-Йоркка ажыл соксатканнар. Сент Поисте пиво кылыр заводтарның 7 муң ажыг ажылчыннары ажыл соксаткан. Уиллобиде (Огайс штат) болгаш Коннеоювилльде (Пенсильвания штат) резина үлетпүрүүн бүдүрүлгелериниң ажылчыннарын ажыл соксадыышкыны хаара туткан.

Юнайтед Пресс агентилелиниң дыңнадып турары болза, Окриджеде (Теннесси штат) атом заводунуң тудуушкунунда электриктер биле хоолай шөйүкчүлери ажыл соксатканнар. Ол агентилелдиң Вашингтонда корреспондентизиниң бижип турары болза, демир орук транспортунуң 75 муң ажылчыннарын катыштырып турар «паровоз кочегарларының болгаш машинистилерниң акы-дуңмалышкызы» деп эвилели ажыл-төлевирин улгатырар дугайында боттарының негелделерин хавдыртып алыбиле кежигүннерин ажыл соксадыышкынынга белеткениринче кыйгырган. Бо айтырыгның талазы-биле администрация-биле чугаалажыышкыннар ам ийи чыл ажыр үргүлчүлеп турар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы Д. О. БЕГЗИ.

1952 чылда областың „Шын" солуннуң

чагылгазын хүлээп алыры эгелээн.

ЧАГЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ:

Чылда 60 рубль, чартык чылда 30 рубль.
Үш айда 15 рубль.
Неделяда 5 үнер.

Чагылганы Тыва областың бүгү харылзаа конторалары, салбырлары болгаш агентилери хүлээп ап турар.

Ол ышкаш областың

„ТУВИНСКАЯ ПРАВДА",
„МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ—ТЫВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ",
„СЫЛДЫСЧЫГАШ"

солуннарының чагылгаларын хүлээп ап турар.

СОЮЗПЕЧАТЬ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура, литература болгаш уран-түүл кылдыстерниң—3—88; харыысалгалыг секретарьның, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа кылдыстерниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

БО1956

Облкүүскомнуң типографиязы